40 ¢

NOBI DNI

NOWI DNI

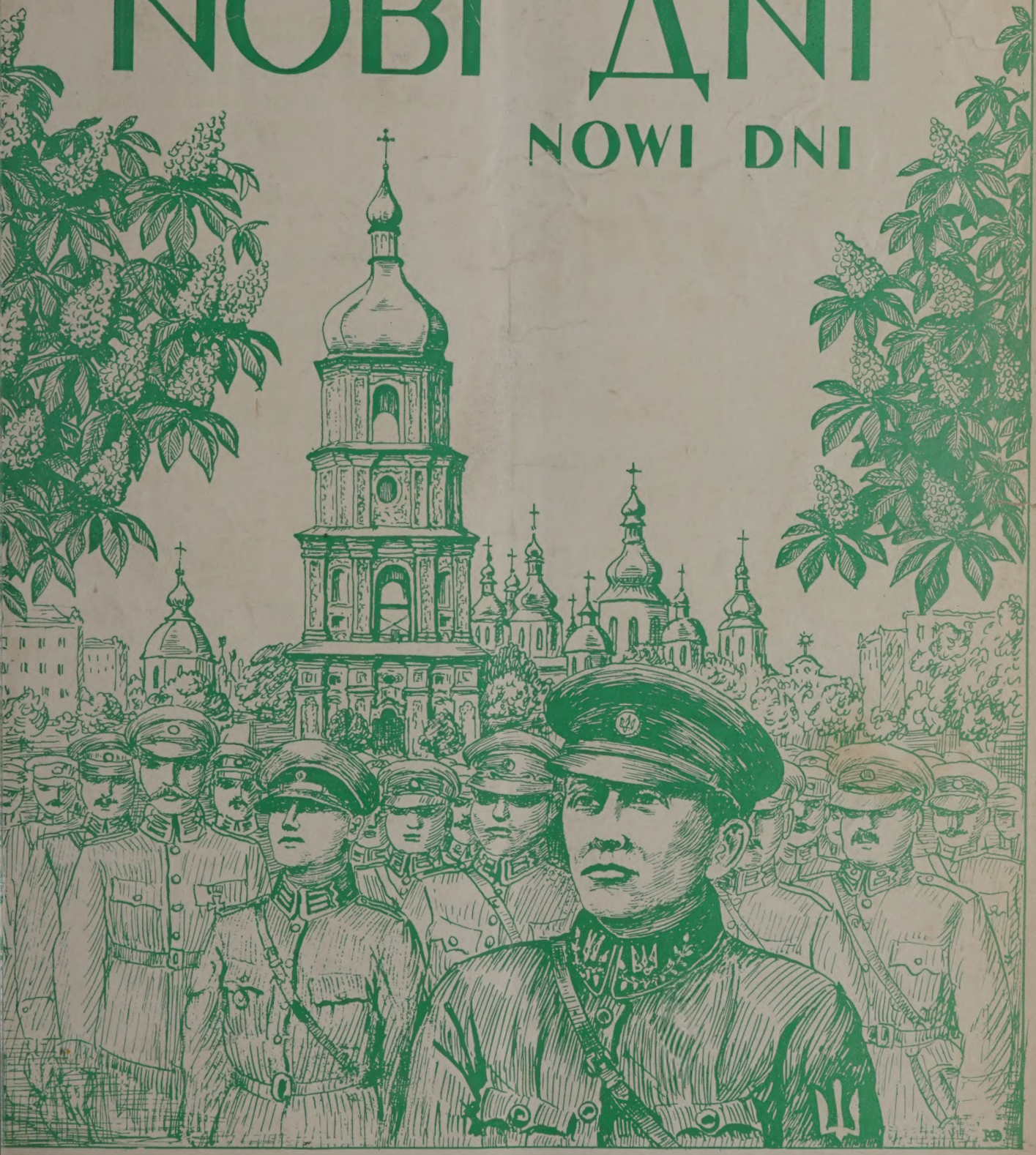

РІК XI. ТРАВЕНЬ - 1960 - MAY ч. 124.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Петлюра Симон — До ювілею М. К. Заньковецької 1
Полтава Л. — Сім літер, поема 3
Сварог В. — Деспотичний автор і покірні персонажі 5
Дражевська Л. — Десять років праці УВАН у США 12
Чорнобицька Г. — Після виставки Т. Мисака 16
Рецензії. Бібліографія. Дописи. Листування.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Криволап С., Аделаїда, Австралія 6
Скубій Катерина, Торонто, Канада 3
Мельник Мар'яна, Сан Франциско, США 2
Батуринський Гр., Камбраматта, Австралія 1
Подубинська Л., Маямі, США 1
Ніна Кузьменко, Лондон, Канада 1
Скрипчинський Г., Торонто, Канада 1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛІВ ЖЕРТВУВАЛИ:

Михайлова Анна, Метачен, США $6.00
Клепачівська Марія, Вермонт, США 4.00
Добровольська Олімпія, Нью-Йорк, США 3.00
Скрипчинський Г., Торонто, Канада 3.00
Іващенко О., Чікаго, США 2.50
Мартиненко Ол., Міннеаполіс, США 2.50
Андрі Меланія, Бронкс, США 1.50
Скубій Катерина, Торонто, Канада 1.50
Ніна Кузьменко, Лондон, Канада 1.50
Шинкаренко Сава, Торонто, Канада 1.50
Надол А., Торонто, Канада 1.00
Миколаєнко М., Детройт, США 1.00
Довгаль Іван, Ембрідж, США 1.00
Батуринський Гр., Камбраматта, Австралія .... 1 ф.

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.
Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:
Канада — річна: $ 3.50, піврічна $ 2.00
США — річна: $ 4.00, — піврічна: $ 2.50 амер.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).
Замовлення і гроші слати на адресу:
NOWI DNI
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide, South Australia
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:
"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26), Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.
Address:
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

PARODIARIUM

Хведосій ЧИЧКА

З ІНТИМНОГО ЛИСТУВАННЯ НАШИХ СПІВРОБІТНИКІВ

***

І знову порожньо в раю,
Де тільки я та Бог
Кладе печаль, печать свою,
На голубий чертог.

З безодні — відблиски вогню
І душ горілих чад.
І чути вічну метушню
Веселих чортенят.

О, Боже! В браму, де дріма
Петро, ключар святий,
Коли вже праведниць нема, —
Хоч грішницю впусти!

***

Не нарікай.
Та Ти ж, аскет,
рай вибрав ніби сам:
чуже все темне і жаске
рожевим небесам.

А тільки грішниця прийде —
в початку всіх почать,
печать неволі покладе
і суєти печать.

Пізнаєш денну метушню,
кухонний дим і чад,
горіння в жертві без огню
за щастя рідних чад.

Тоді не станеш сам-один
на путь ясних безмеж —
утратиш спокій самотин,
і рай утратиш теж.

P. S.

І я щоночі не засну,
молюсь: хай Добрий Бог
дарує келію тісну,
не золотий чертог.

Всього зречусь, усім прощу,
замкнуся в стінах тих.
І вже в обитель не впущу
ні грішних, ні святих.

Лу КІЯ.

Authorized as second class mail, Post Office Dept.. Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada

До століття з дня народження Марії Костянтинівни ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ

Симон ПЕТЛЮРА

ДО ЮВІЛЕЮ М. К. ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ

30 листопада 1882 р. — 30 листопада 1907 р.

Где исскуство, где талант, там нет ни старости,
ни болезней, и сама смерть на половину.
Чехов.

Оці слова незабутнього письменника російського мимоволі спадають на думку, коли згадуєш М. К. Заньковецьку. Правда цих слів глибока, життьова правда, в чудовому сяєві вічної краси, в світлі логічної аргументації, що таїться в них, в животворній силі, яку почуваєш від них, виразно і яскраво виступає особливо тепер, коли знаменита артистка української сцени святкує двадцятип'ятилітній ювілей своєї діяльности. Чимсь таким, що не вимагає доказів, що зрозуміле, безперечно, як математична аксіома, здається афоризм російського поета "сумрачных дней", коли прикладаєш цей афоризм до таланту такого велетня артистичного, як Заньковецька. Там, де справжній талант, — там справді немає старости. Талант — вічно юний. Завше він виявляє свою силу, своє багатство, свою розкіш. Для нього немає втоми, що з логікою фактів, наступає у "неталанту", у "посредственности". Як той мітичний Антей, він володіє невичерпними силами великої душі, а замість "матері-землі", що наділяла героя мітичних часів своїми буй-

---

Передруковуємо тут статтю Симона Васильовича Петлюри з нагоди 100-річчя з дня народження великої нашої артистки Марії Костянтинівни Заньковецької.

Сподіваємося, що ця стаття зацікавить наших читачів, бо вона не тільки глибоко аналізує творчий шлях М. Заньковецької, яка мала виняткове значення у розвитку нашого театру і культури взагалі, а ще й показує нам глибоку ерудицію провідника нашої національної революції — Симона Васильовича Петлюри, роковини трагічної смерти якого ми відзначаємо в цьому місяці.

Статтю передруковуємо із збірника "Симон Петлюра", видання УВАН у США, Нью-Йорк, 1956.

Жодних змін (навіть мовно-стилістичних) не робимо. **РЕДАКЦІЯ**

ними силами — чарами, талант звертається до джерела свого "дарования": до тонкої психічної організації, до своєї інтуїції, до свого інтелекту, до цілого комплексу своїх природних духовних сил, що ніколи не вмирають в ньому і, як казав Віктор Гюго, роблять із старого (літами) художника юну велику дитину. Талант не вмирає. Він оживає в своїх нащадках духовних, він живе в своїх творах все одно, яку б форму вони не приймали; в тій спадщині, яку він залишає після себе, яку зберігають після його фізичної смерти духовні діти, яку вони цінять, як коштовну скарбницю, з якої вони п'ють, освіжають свої сили, як з животворного джерела живої води. "Сама смерть на половину" справжньому талантові, бо глумливо насміхається він над самою смертю і сміється над нею: "Пекло, де твоя сила? Смерте, де твоя побіда?" Людям страшно від смерти, вони бояться її. За часів ренесансу поети, малярі, архітекти, письменники хапались, наче потапаючий за тріску, за ідею "не стати забутим". Талант не буде шукати тріски, бо його творча діяльність, за словами В. Гюго, стає йому за міцний ґранітний п'єдестал, на якому будучність збудує йому безсмертний пам'ятник. І радісно, як Данте, він усміхається тим поколінням, що прийдуть після нього; з усмішкою людського щастя, як Андреєв, з певністю трагічної мужности, як Ніцше, він буде ждати нових людей, знаючи, що для їх духовного народження підготовляв ґрунт, що його душа, його я оживе, що зерно, яке кинув він, не попало на "битий шлях", не було розвіяне вітром, а виросло з ґрунту і налилося колосом нового життя, буйного, здорового. Для таланту немає смерти, бо він не вірить в неї, бо його релігія — "релігія надії", релігія побіди життя над смертю, життя невмирущого, життя світла, розуму і розвитку. Іноді буває так, що талант, навіть геній, не приймає такої "жизнерадісної" формули, впадає в песимізм, розпач, безнадійність і гадає, що разом з його смертю настає кінець і всьому тому, що так чи інакше було зв'язане з ним, але наука, особливо після обґрунтованого Ґеґелем закону еволюційного розвитку, руйнує безнадійність песимістів і, на підставі досвіду історії, як аксіому виставляє апотеозу людського життя, майбутню і повну побіду вільної розумної людини, загального щастя людей, гармонійної культури, апотеозу того царства, яке один із талановитих письменників російських назвав "царством души, полной совершенной гармонии", де будуть чоловіки такими чуйними, як жінки, а жінки такими могутніми як чоловіки (Луначарський). Об'єктивна історія не забуває тих із своїх діячів, хто наближав своєю діяльністю це бажане для людей царство вільної і гармонійнорозвиненої людини. Вона свято зберігає їх ім'я в Пантеоні безсмертних. Вона шанує пам'ять їх, не забуває тих заслуг, які вони зробили для загального розвитку і ще за часів їхнього життя виявляє свою подяку і пошану до них.

Українське громадянство користується слушною нагодою, щоб виявити свою пошану і глибоку подяку Марії Костянтинівні Заньковецькій.

Що таке Заньковецька? Ну, гарна, талановита артистка, чудово грає на сцені, але невже цього досить, щоб приплести сюди і історію, а саме ім'я Заньковецької назвати історичним?

Таке запитання, можливе в устах вузького доктринера, обмеженого сектанта, що далі свого носа нічого не бачить і не вміє охопити своїм убогим розумом того величезного значення, яке має для розвитку кожного народу національний театр взагалі, а спеціяльно для українського народу. Для прихильника об'єктивної соціології, хоч би і з українців, такого запитання не може існувати, бо він занадто гарно знає позитивну ролю національної штуки для розвитку рідного народу, щоб негативно або байдуже ставитись до тих заслуг, які виконав в нашій новітній історії український театр, або щоб не схилитись перед іменами тих, хто відограв, та ще й тепер відограє, в ньому діяльну почесну ролю.

(Продовження в черговому числі.)

ТРЕТЯ ВИСТАВКА УСОМ У ТОРОНТІ

У першій половині квітня в залі "Просвіти" відбулась чергова, третя, виставка Української Спілки Образотворчих Мистців, яка об'єднує майже всіх українських образотворчих мистців Канади.

На виставці було показано 77 праць із малярства та графіки і 10 скульптурних та керамічних. Разом узяли участь 23 мистці.

З малярства переважали олійні праці, хоч була й пастель, туш, санґвіна, акварель, вугіль і мозаїка.

Переважали краєвиди та портрети. Відчувався брак композиційних творів.

Порівняно з двома попередніми виставками УСОМ помітно збільшення кількости праць окремих мистців. Цього року було також більше великих полотен. Усі твори були нові, що виставляються вперше. Взагалі ця виставка свідчить, що українські образотворчі мистці в Канаді почали активно працювати у своєму фаху.

Звичайно, були роботи ліпші й гірші, але загально можна ствердити, що праці українських мистців у Канаді варті того, щоб їх виставляти вже й поза нашими маленькими зальками — пора нашим мистцям вилазити з ґетта: багато з їх праць могли б прикрасити стіни кращих мистецьких ґалерій Торонта. Про це мусить подбати УСОМ. Нема сумніву, що гроші на таку виставку завжди знайдуться.

"Треба свіжого повітря і ясного світла, щоб розвіяти чад і притлумити безкарність державно недисциплінованих елементів нашої еміґрації".

Симон Петлюра

("Сучасна українська еміґрація", стор. 25.)

"Там, на Сході, відбуваються великі процеси — процеси визволення поневолених народів і боротьби їх за відбудування своїх держав, і серед цих народів, які знають уже, куди їм іти, безперечно перше місце належить Україні з її численним населенням, з її багатою землею, з її хлібом, цукром, залізом, вугіллям, морем...

В урочистих актах законодатних, у війні за волю і повстаннях міцно виявив наш народ свою волю непохитну жити незалежним державним життям. Боротьба за це нашого народу не припиняється і не припиниться. Нехай вона буде довга і вперта, нехай вона бере нові й нові жертви, але УКРАЇНА НЕЗАЛЕЖНА, — ХОЧЕ, ЧИ НЕ ХОЧЕ ТОГО ЄВРОПА, — ТАКИ БУДЕ!"

Симон Петлюра ("Тризуб", ч. 9.)

Леонід ПОЛТАВА

СІМ ЛИСТІВ

— поема —

"Велике щастя — бути зрозумілим,
Ще більше щастя — бути зрозумітим".
Франсуа Віаллє

Перший

Сьогодні, пізнавши себе у смітярці,
Що навскіс лежала, перекинена вітром, під
брудними хвилями вулиці,
Хотів я заплакати сльозами тропічних дощів
і тих негод,
Що насуплюють брови над полюсом, нами
іще не відчуті.

Упоперек стікав Нью-Йорк — жолоб без
кінця і краю,
— кров'ю і знову сміхом, і знову кров'ю. —

На тому розі крутилася каруселя життя:
Жовтий гербарій південних народів, викинуті
газети

І той дім, що нагадує замок,
Заблукалий сюди із середньовіччя.
Вікно дивилось із висоти шостого поверху —
Не моргаюче, залізне вікно витримки,
залізне око
З відблиском Твоєї душі —
бо Ти була там розтоплена.

— — —

Наче вплавлена в крицю музика.

Другий

Так важко жити без луни і не бути луною!

По червоному промені, що лежить над
Гадзоном,
Біжать авта — комашини до сонця,
Захеканого, як і вони, їхнього сонця.

Кара смуга Твого погляду
Наздоганяє мене всюди. І те вікно
З п'едесталу середньовічного замку
Сліпить садами содоми, гамором гомеричної
втіхи.
Вже непевною рукою я хватаю краплину
І довго п'ю холодні уста води,
Щоб погасити оте вікно,
Жахливо відчинене, розверзнуте вікно
Із сяйвом Твоєї душі.

Європейський вітер біг на Батьківщину
через океан,
Залишаючи мене в пустелі.

— — —

Сивіючим хлопчиком, дитиною з турботами
про всесвіт.

Третій

Але, розтоплена і розлита у всьому,
Сама — прапор неба, перша східця землі,
Могутня океанська хвиля... —

Пролітаєш, обгорнувшись у стріли,
Пущені пращурами з мільйонів луків.

Падає прапор — здіймається хвиля,
Східці землі поспішають угору,
І я за Тобою,
як Христос через море
Іду по водах, каламутних водах вулиці життя,
З якої витікає Нью-Йорк, сорокова весна
І Твоє вікно, —
ляпас і сонце,
Що любить єдине вікно свого світу,
Ніч Божевільного бога
І творить день із румовища авт.

— — —

Розпечені печі ночі.

Четвертий

Гадзон і Нью-Йорк вливаються в Твоє нутро,
Туди, де починається світ
І де може усе скінчитись.

Спочити б! Спочити б!
Приласкатись до ніжних віт,
Вітром припасти, впасти сльозою... —
Молозивом мозок. Соромом образи.
Плазом упало.
Я йду по червоному промені,
Що лежить над Гадзоном, —
Як на сповідь, пригнічений каменем горя,
Петлею тугої туги стягнено губи,
Що тяглися у глиб, у глибінь,
Гостру, мов скеля.

Поранений вікном, відчиненим для всесвіту,
Очима, що все обмацують,
Повертаючи тіням тіні, —
Я йду по червоному промені
І ніхто мені
Бавитися, як із м'ячем —
Найбільшою нагородою...

— — —

Сивим жаром обсипає скроні, що починають
конати.

П'ятий

Ерос...
Страти...
Ти знаєш таємницю Себе —
у віддалі.
А воно наближається як повінь почуттів,
Через сухий хмиз міст, колоски димарів,
Що не гнуться, але згинають.

З шестиповерхового замку
Сліпучим оком Ти відтворюєш світ,

Похований у мені — перекиненій навскіс
смітярці,
Що обертається в диво
З душею людини
І зовнішністю собаки.

Одне-єдине блимання вікна —
І вирішиться: бути чи не бути
За Єнісеєм? Не Дніпра-Славути
Тобі уже, смітярко навісна!..
Впадь, з брязкотом! Пляши на видноколі!
Зривайся з променя, що над Гадзоном!..
Вікно — як люстро світу.
Білі й голі.
Не гаснучи, гасить мене із віддалі тисячоліть.
У небі зорі — газони із квітами...

— — —

О як важко, як важко, брате, самому себе
розпинати!

Шостий

Розклеєний і суцільна.
Незакінчений і вивершена.

Гадзон обертається в ґуму, натягнену на
безконечність,
Гарячу від тривог і Твоєї безконечности.
Червоний промінь вгинається, бо вже передо
мною
Відкрилося безмежною стіною
Із мармуром байдужости (чи втоми?)
Вікно Твого негаснучого дому,
І перша східця землі —
Відпливає в іншім руслі!

Місто, вмите дощами, —
Рідна, горда, не сердься! —
У смітярки довгими віками
Виростало серце,
Сердечнішало під плювками,
Під звалищами "Фіґаро" й "Таймс-у",
Налите червоним болем серце —
Болем правди... Криком ласки...
Не гайся!

— — —

Тютчев

"О як на схилі наших літ
Ніжніш ми любим і тривожніш"...

Сьомий

Перед святом — Нью-Йорк як затока;
Маяком — вікно Твого дому.

Каблучки закритих черевичків
Йдуть по головах до "Севіллі".
Рукавичку червоного сну,
Викинену у смітярку,
Вбирає розпачливе серце,
Твердішаючи від болю
Неподіленої безодні...

Так гинув корабель, розламуючись раптом
На-двоє, -3, -4, -5 і на-шестеро, —
А сьомого дня останній відчув,
Що можна спокійно вмирати,
Бо перед Тобою ще більше тремчу,
Вікно цього світу, палаюче!

Лишаю безглузді сміттярчині ґрати
І входжу туди, де у ґратах шкіри
Холодне для мене сонце повторює радісні
циклі,
Розкидає мільярди променів —
Але виключило так боляче той,
По якім я ще йшов над Гадзоном.

— — —

Тчи вночі розпечені печі ночі.

Кінець

2. IV. 1960. Н.-Й. С.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх кляс українських шкіл на еміґрації:

1. **Л. Деполович**

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: У Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. **Петро Волиняк**

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої кляси

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. **Петро Волиняк**

КИЇВ

Читанка для 3-ої кляси

Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)
Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. **Петро Волиняк**

ЛАНИ

Читанка для четвертої кляси

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

5. **Петро Волиняк**

ДНІПРО

**Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.**

Єдиний на еміґрації підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.
Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. **Дмитро Кислиця**

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських
еміґраційних шкіл (багато прикладів і завдань).
Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміґрації.
Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

**Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.**

Вадим СВАРОГ

ДЕСПОТИЧНИЙ АВТОР І ПОКІРНІ ПЕРСОНАЖІ

(Ольга Мак: "Проти переконань")

В останньому числі журналу "Київ" була вміщена стаття-рецензія "Конотоп" під мікроскопом", у якій Ольга Мак піддала суворій, але цілком справедливій критиці композиційні хиби Тисового твору.

У цій статті мене здивувало те, що рецензентка ані словом не згадала численних хиб у мовостилі "Конотопу", побіжно "виправдавшись" невиразною фразою про те, що наше мовне господарство не в порядку, а тому нам і не випадає критикувати мову наших авторів. Отже, коли мені потрапив у руки роман самої Ольги Мак, який називається "Проти переконань", то я прочитав його з особливою цікавістю.

Я не буду докладно переказувати зміст цього роману, а зупинюсь лише на його головних, найважливіших для зрозуміння основної теми та авторчиних думок, сюжетних вузлах. У романі є, власне, кілька кардинальних тем, а при бажанні можна знайти ще й кілька другорядних, але вони або ж досить тривіяльні, або намічені лише побіжно, й тому особливої інтелектуальної функції не виконують.

Герої роману, Ігор Березовський і Маруся Кобзаренко, появляються в ньому як студенти вчительського інституту в "радянській" Україні за часів єжовщини.

"Він" — хлопець надзвичайно інтелігентний, геть понад пересічний рівень своїх товаришів по інституту; наділений даром неабиякої красномовности любитель і знавець філософії, але, на жаль, атеїст. Крім того, він не лише національно-свідомий, але й самостійник. Нарешті, він має надзвичайно ефектну зовнішність, від якої тануть геть усі дівочі серця.

"Вона" — теж дуже гарна дівчина, але скромна й соромлива, вихована своїм батьком, шевцем, людиною простою, але душевно-мудрою, у глибокій релігійності та строгій християнській моральности. Не дуже уважному окові вона здається не зовсім розумною, але принагідно висловлює глибокі думки, які свідчать про те, що її "мілкість" лише позірна.

Не треба бути психологом чи вельми досвідченим читачем книжок, щоб передбачити, що кохання таких різних вдачею молодих людей може закінчитися лише катастрофою. І справді, роман Ігоря й Марусі кінчається для обох глибокою душевною травмою, нівечить усе їх життя.

Твір починається з того, що Березовський (він щойно розійшовся з своєю нареченою, яка непатріотично покидає Україну, щоб робити собі артистичну кар'єру в Москві) з нудьги погоджується на прохання шевця Кобзаренка бути репетитором для його дочки Марусі, яка відстає в навчанні. Але ця дівчина-міщанка "з безтямнотупим поглядом", що явно закохана в нього, власне, його не цікавить. Він лише альтруїстично хоче виховати її в національному українському дусі, "не дати її Марксові".

Ось красномовний уривок з роману, у якому авторка переказує нам Ігореві думки про Марусю. У цьому уривкові характеризується передовсім сам Ігор:

"...Березовський умів показати, що він справді багато знає і заговорив "як Цицерон", сказала б Зоя. Сам любуючись у точності і ясності своїх пояснень та ядерності висловів, він почав з грецьких і римських філософів, перекинувся до філософії 16-го віку, зачеркнувши в загальних лініях поступовий розвиток людської думки. Вибрав найсуттєвіше, спрощував відповідно до інтеліґенції своєї слухачки складні поняття й рясно сипав термінами й іменами: метафізика, емпіризм, раціоналізм, ідеалізм, емпіріокритицизм, позитивізм, Бекон, Декарт, Кант, Огюст Конт...

Захопившись, говорив добру годину і зовсім забув про Марусю. І лишень випадково глянувши на неї, раптом урвав. Дівчина сиділа, як заворожена, і дивилася на нього такими виразно-закоханими очима, що йому відразу стало млосно й соромно. Соромно за неї, що так відверто зраджувала свої почуття, і соромно за себе, що досі не розумів її. Адже ясно, що вона від самого початку захоплювалася не його словами, не його розумом і знанням, а ним самим, його зовнішністю, його гордою поставою, оксамитним тембром його голосу — всім тим, від чого за ним шаліли жінки.

...Його дратувало і її зідхання, і похилення голови, і ховання очей, і навіть врода дівчини. Мав охоту крикнути їй, що він не хоче, не дозволяє дивитися так на себе. Забороняє його кохати! Він не давав їй ніяких підстав до того, ніяких прав! Йому непотрібно міщанки, хоч би вона була тисячу разів "ідеальною красунею" для стінного календаря. Він не прийшов сюди для романів — він прийшов учити й виховувати".

Як читач, напевно, догадався, Ігорів гнів на "міщанку", власне, свідчить тільки про те, що десь на самій глибині його душі вже зароджується кохання до цієї самої Марусі. Як відомо з безлічі романів, написаних про подібні події, саме так і мусить статися. Але авторка ще не квапиться розкривати секрет Полішінеля.

Тим часом Березовський продовжував ходити до Кобзаренків. "Більше того, він став своєю людиною в домі Кобзаренків, перейшов на "ти" з Марусею, і навіть приймав, як зовсім природне, що

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

й Григорій Степанович йому здебільшого "тикав". Звикав до цих відвідин, звикав до одноманітности перебігу днів, подібних між собою, як дві краплини води, звикав навіть і до того хронічного роздратування, що його викликала своїми коливаннями від німо-побожного захоплення до камінно- тупої байдужости Маруся".

Десь навколо семидесятої сторінки свого твору О. Мак вирішила, що настала пора посіяти зерно майбутньої трагедії, яка чекає в майбутньому на її героїв.

Прийшовши до Кобзаренків напередодні Великодніх свят, Ігор застає Марусю в радісних клопотах з готуванням святкового печива. А Ігор же атеїст. Він негайно обурюється і з місця вчвал починає картати Марусю. При цьому поводиться й розмовляє як помпезний дурень; його хваленого розуму враз як не було:

— І тобі не соромно бути атавізмом релігійного фанатизму середньовіччя? Ну, знаєш, це просто неймовірно. Міг я все припускати, але ніколи не думав, що з тобою справа стоїть так зле... Не дивуюся старим людям, вихованим змалечку в релігійних забобонах. Але, щоб молода людина... Ні, просто неймовірно...

Ігор, надзвичайний красномовець, який, наче горох з мішка, може сипати різні філософські терміни, настільки схвильований, що навіть забуває про те, що ніяк не можна сказати про людину, що вона — атавізм.

У всякому разі в Ігоря з'являється нова турбота в його педагогічній діяльності: він мусить рятувати Марусю вже не тільки від Маркса, а одночасно й від Бога. Для цього він розгортає в шевській квартирі приватну антирелігійну кампанію. Починаються нескінченні дискусії між Ігорем, з однієї сторони, і обома Кобзаренками, з другої, на релігійні теми. У цих дискусіях ні Ігор, ні його опоненти не виявляють особливої інтелігентности (чи, як пише, Ольга Мак, "інтелігенції"). Але про ці дискусії поговоримо пізніше.

Яка не була тверда в своїй вірі Маруся, але красномовному Ігореві таки вдається її захитати. Маруся вже стоїть на порозі атеїзму. Але це не виходить на краще ні їй, ні Ігореві. Маруся розпачливо говорить йому:

— Я більше не знаю, в що я вірю, а в що не вірю. Точніше сказати, я вірю у все: слухаю тата — правда по його боці, слухаю тебе — правда по твоєму боці. І тепер більше, ніж коли, відчуваю так ясно й так виразно, що в мене окремо діє мозок, а окремо душа. Мій розум з тобою, але душа, переконання — з татом. Половина так, а половина інакше. І у висліді я сліпець, перекотиполе, що не має власної дороги й піддається силі вітру.

Ще далі вона говорить своєму спокусникові:

— Мій мозок безсилий поставити спротив проти твоєї правди, але твоя правда рівно ж безсила проти моїх переконань... Мені здається, що ти — нечистий в людській подобі... Я вчора подала тобі руку, а сьогодні вночі була перекотиполем, а ти вітром, що гнав мене по замерзлих грудках пустельного поля. Ти приязно всміхався, але мав роги на чолі й ікла в роті...

Ось іще кілька з Марусиних висловлень:

— До раз зневажених богів тяжко навернутися, а щодо щастя... щастя може йти в парі лишень з глибокою вірою, бо віра дає снагу, підпору й силу. А наше безвір'я, хоч і оперте на тверезому розумі, не дає нічого...

Значно пізніше, коли роман між ними вже був у повному розпалі, Ігор вирішує таки одружитися з Марусею, але, з певної причини не бажаючи йти до ЗАГС-у, він переконує Марусю, що для справжнього кохання не потрібні ніякі реєстрації. У хвилину слабости Маруся віддається йому (коли тато лежить хворий у лікарні), але буквально на другий день тікає від нього в якесь глухе село. Коли він намагається умовити її вернутись до нього, вона сумно говорить:

— Коли подумати добре, Ігоре, то ми ніколи не мали нічого спільного в поглядах, себто в засадничих переконаннях. На якийсь час ти мені накинув свої. Я, засліплена твоєю інтелігенцією і своїми почуваннями, прийняла їх. Але вони виявились для мене чужими й ворожими. Вони опоганили мою душу, розложили мою гідність, штовхнули мене на ганьбу, зруйнували мені життя. Вони зробили зі мною те, що зробила колективізація з селом...

Після цього Маруся урочисто проказує Символ Віри на знак того, що вона віднайшла свої тимчасово захитані переконання і віднині житиме в мирі з Богом.

Отже Маруся й Ігор розійшлися через непримиренність своїх переконань. Письменниця таким чином говорить, що коли людина намагатиметься діяти всупереч своїм переконанням (у даному разі релігійним), то її може чекати лише трагічний душевний конфлікт. На цю тему в світовій літературі є багато творів усякого мистецького калібра.

Проте в романі О. Мак є чимала композиційна хиба. Ігор засадниче заперечує лише проти церковного шлюбу, алеж ніхто й не вимагав від нього йти до церкви. Це й тоді було неможливе, неможливо й тепер. І Марусин батько, і сама Маруся хотіли тільки, щоб він зареєстрував свій шлюб у ЗАГС-і.

Ігор не мав ніяких принципових заперечень проти цивільної реєстрації свого шлюбу. Але Ольга Мак "аранжувала" так, що йти до ЗАГС-у йому було незручно: у своєму місті він не хотів зустрічатися з завідувачкою цієї установи, бо колись її обдурив, пообіцявши їй щось, чого не міг зробити, а в тому місті, де працював, він усім розповів, що вже одружений. Усі ці причини, звичайно, несерйозні, але кращих у авторки не знайшлось...

Щоб не йти в ЗАГС, (а заодно уникнути й "церемонії з благословенством" іконою, на якій наполягав Марусин батько) Ігор, зустрівшися з дівчиною, коли її батько лежав хворий у лікарні, повів на неї рішучу атаку. Він почав розводити теорію про те, що справжнє кохання не потребує ніяких юридичних ланцюгів. Але цей його протест проти юридичних ланцюгів — тільки вимовка.

Таким чином фатальна сутичка переконань, отой конфлікт, на якому побудовано всі дальші перипетії роману, відбувся не на "органічному" ґрунті, а на сипучому піску навмисне підставленої ситуації. Ігор міг би не мати приватної неприємности з завідувачкою ЗАГС-у й тоді нічого не заважало б йому піти до цієї установи. Але тоді б основний

конфлікт твору не реалізувався. І не було б роману "Проти переконань". Принаймні саме цього.

Фатальний конфлікт мусів був розвинутися не з випадковости, а з характерів тих осіб, які самі творять сюжетні ситуації. Звичайно, в житті так буває не завжди, але так мусить бути в творі, якщо автор хоче, щоб читачі йому вірили.

З викладеного вище не трудно зробити висновок, що головною темою і функцією роману О. Мак є, начебто, апологія релігії, оборона її від наступаючої на неї хвилі атеїзму. Ця тема завжди актуальна, а в наші часи, може, й особливо. Зараз на Заході на цю тему пишеться дуже багато. Шкода, що письменниця, як видно, цієї літератури не читає, а вона помогла б їй побудувати оборону релігії значно ефективніше.

Чи осягла Ольга Мак мету свого роману? Чи довела вона Ігореву неслушність? Я вагаюся дати на це запитання ствердну відповідь. Звичайно, вона показала досить яскраво, що коли в глибоко й інстинктовно віруючої людини насильно відібрати її віру, то ця людина буде глибоко нещасна.

Але письменниця не дала своїй героїні ніякої інтелектуальної зброї в боротьбі за свою віру. Маруся вірить, бо не може не вірити, бо без віри вона буде приречена на життя в духовій порожнечі. У цьому жорстокому світі вона залишиться самотня без Божої підтримки. Для багатьох людей це трагічна ситуація.

Безперечно, і ця рація релігії надзвичайно важлива. Але ця рація переконлива в основному лише для вже віруючих людей. Чи переконлива вона для тих, хто не може вгамувати в собі голос скепсису? Чи мусить бути єдиним висновком з твору О. Мак саме лише твердження про те, що небезпечно руйнувати віру інших людей та силою, чи вірніше інтелектуальним насильством, нав'язувати їм морально руйнуюче їх безвір'я?

Але Маруся — наївна дівчина, незвикла до складного розумування. Вона нічого не може протиставити блискучому (якщо ми повіримо Ользі Мак) Ігоревому красномовству. Може, з Марусиним батьком Ігореві ведеться не так успішно?

Ось одна з їх дискусій:

"— Усяке безбожницьке блюзнірство, — каже Ігореві старий Кобзаренко, — яке в себе в хаті знайду, палитиму — і квіт!

— Навіть не читаючи?

— А навіщо його читати? Тільки розум каламутити і Бога гнівити? Мало нам тієї кари, яку маємо, то гнівімо Господа ще більше, щоб зовсім Своє лице від нас відвернув. У такому страшному житті, як наше, єдина тільки наша надія лишається — Бог. Ні, ти ще хочеш і це відібрати?

— Е-е, Григорію Степановичу, нещастя, коли людина не на власні руки, а на Бога надіється. До смерти в страхітті житиме і до смерти на Бога надіятиметься!

— А ти чув, як кажуть: До Бога взивай, а рук прикладай?

— Але коли рук приложиться, то й до Бога взивати не треба — обійдеться!

— Верзете казнащо, — розсердився Кобзаренко. — Як Бог праці не поблагословить, то людина по лікті руки в роботі зітре, а користи не матиме. Не буває так?

— Буває, але рідко. Зате людина, що тільки на Бога надіється, може лоба в молитві розбити без ніякісіньких вислідів — це завжди так є.

— Над цим сперечатися, голубе, — це все одно, що з пустого в порожнє переливати, бо ні ти, ні я статистики не списували, то й не можемо один одному числа на папері показати. Ти мені скажи таке: куди безбожники світ ведуть? До безодні?

— Скоріше побожні його доведуть до безодні. Подумайте самі: навіщо побожним людям про це коротке земське життя дбати, коли вони притьмом деруться на небо до життя вічного в раю?

— Земське життя і є на те, щоб у ньому собі на вічність заслужити. Хочеш блаженства по смерті — роби добро перед смертю.

— Ет, казки!..

— Для кого казки, а для кого й ні!"

Як бачимо, дискусія "на дуже високому рівні". Власне, ні один з дискутантів не слухає, що говорить інший, а вперто веде своєї. Це значить, що читачеві ні до однієї сторони прихилитися не можна, бо справжньої дискусії з боротьбою аргументів у подібних сперечаннях немає. Правда, Марусі Ігор нерідко нагадує думки різних філософів, але Маруся й не думає якось реагувати на них...

Дуже характерна така Ігорева тирада до Марусі:

"— Мої дискусії — це боротьба за твій світогляд, Марусю. Я хочу з тебе зробити справжню людину, а не рабиню Христа чи Маркса. Пам'ятай, що нам напевне доведеться скласти іспит у боротьбі за державу. Мусиш вибрати: або стати осторонь або прийти до нього, як культурна й свідома людина... Або ти з темнотою проти світла, або з світлом науки проти темряви забобонів, або Христос, або народ. Або... одного й другого потрохи, але посуті нічого. Це ти мусиш собі вибрати і рішуче з одною стороною порвати!"

Отже Ігор договорився до абсурду: релігія заважає українській національній справі, відвертаючи увагу людей від усіх завдань суто земного характеру. Як відомо, комуністи головну шкідливість релігії бачать у тому, що вона нібито віднаджує трудящих від класової боротьби й від побудови комунізму. Ідучи за комуністами, Ігор і собі склав аналогічну теорійку, тільки замінивши класову боротьбу національною.

Ольга Мак настирливо переконувала нас у тому, що Ігор — надзвичайно ерудитна особа, великий знавець усякої філософії, сам оригінальний і логічний мислитель. Але з його антирелігійних аргументів цього зовсім не видно. Відомо, що український національний рух ніколи не вступав у конфлікти з релігією взагалі; навпаки, Українська Автокефальна Церква завжди була одним із провідних чинників у боротьбі за визволення нашого народу.

Напрошується дуже цікаве спостереження. Усі Ігореві аргументи проти релігії — на надзвичайно низькому інтелектуальному рівні. Хоч він і знавець філософії, але ні в одній із своїх тирад не згадує тих проблем, над якими вже протягом віків б'ється теологічна мисль. Наприклад, над проблемою походження стихійного зла в світі. Як відомо, нерозв'язність цієї загадки є зброєю в арсеналі філософського атеїзму.

Висновок з цього один: старанно цензуруючи Ігореві аргументи, Ольга Мак тим самим виявляє свій острах авторської відповідальности. Вона зробила сміливий крок, поставивши головною темою свого твору сутичку релігійности з атеїзмом, тобто порушивши питання, яке в нас не люблять порушувати. Але далі в неї сміливости вже не вистачило. Вона злякалася, що Ігор може висунути такі аргументи, на які його опоненти не знайдуть відповідей.

Авторка може відповісти так:

— Я написала не сценарій філософського диспуту про релігію, а белетристичний твір. Кобзаренки — прості люди, які вірять "не мудруючи лукаво". Нехай їх віра й інстинктивна, навіть наївна, але вона дає їм моральну силу, якої не може бути в атеїста Березовського. Щождо його аргументів, то він мусів користуватися лише такими, які, на його думку, можуть бути зрозумілі для Кобзаренків.

Формально авторка мала б до певної міри слушність, але тільки формально. Порушивши вельми важливу тему, вона вже не мала права залишити її висіти в повітрі. Читачі замисляться над питаннями, заторкненими в романі, шукатимуть бодай спробу письменниці відповісти на ці питання, але з розчаруванням побачать, що вона обороняє релігію лише тим, що не дає Березовському розгорнути всі його аргументи.

Така "оборона" не може бути ефективною; навпаки, вона скорше пошкодить справі. Читачі перестануть вірити необ'єктивній авторці. Тим часом на аргументи атеїзму можна знайти контраргументи; для цього авторці треба було сумлінно простудіювати теологічно-філософську літературу.

Треба, однак, віддати належне Ользі Мак: вона розуміє, що не можна доказувати буття Боже даними природознавчої науки чи шляхом логічних силогізмів. Релігійність становить собою особливий вид душевного, містичного досвіду, який обґрунтовує й виправдовує себе самим фактом своєї наявности.

Все таки рупор авторки — швець Кобзаренко у своїй аргументації на користь релігії нерідко впадає у вузький утилітаризм. Взагалі, апологічна лінія твору подекуди надто близько підходить до славнозвісного Вольтерового вислову про те, що "якби Бога й не було, то й тоді треба було б Його мати".

Незаперечна наявність авторчиного втручання у поведінку її персонажів змушує нас поставити питання про те, наскільки Ользі Мак удалося зробити своїх героїв справді живими, переконливими постатями.

Обминувши надто ідеалізованого Кобзаренка та його досить безбарвну дочку, зосередимось на Березовському. Уважному читачеві нетрудно помітити, що він поводиться в романі здебільшого "поза своїм характером", а все, що з ним стається, призначено заздалегідь волею авторки. Створюється враження, що О. Мак спочатку придумала схему свого роману, а вже потім — свого героя. А треба було навпаки...

Чи правдоподібно, що Ігор зацікавився Марусею та що він взагалі зустрівся з нею? Ігор, як ми знаємо, дуже гарний хлопець, за яким "шаліють" усі дівчата. Відомо, що такі хлопці охоче бувають у дівочому товаристві і коли вже спиняють свій погляд на якійсь дівчині, то, як правило, теж видатній красуні.

У романі виходить, що Ігореві, який щойно розійшовся з своєю нареченою, нікуди податися, щоб розвіяти свою журбу. Найгарніші дівчата, напевно, були б раді розважити Ігоря в його переживаннях, але... вони кудись поділися. Власне, їх усунула зо сцени авторка, щоб полегшити йому зустріч із скромною, соромливою Марусею.

Березовський береться вчити малоосвічене, нерозвинене дівча, яке аж ніяк не може зацікавити його, надзвичайно вчену й софістиковану людину. Але він помалу переходить з нею на "ти". І нарешті, пересвідчившись, що вона не така вже безнадійно дурненька, закохується в неї. Та ще й як — до суцільної трагедії!

Мені можуть сказати: в житті часто буває, що дуже гарний парубок одружується з негарною дівчиною, або розумний і вчений парубок закохується в дурненьке, хоч і гарненьке дівча. А буває, що й дурненьке й не гарненьке.

Буває. Але в літературному творі "буває" мусить бути виправдане. За яких умов може статися так, що розумна й непогана з себе молода людина одружується з дівчиною з пересічними розумовими здібностями? Ось кілька можливих варіянтів:

В оточенні юнака замалий вибір дівчат і йому доводиться брати найліпшу з наявних;

Юнак надто боязкий чи соромливий з дівчатами, а тому не дуже розумна, але енергійна дівчина одружить його з собою.

У дівчини брак вищого розуму чи освіти компенсується якимись іншими талантами або грішми;

Юнак змушений до шлюбу, щоб спокутувати гріх, який він учинив у хвилину афекту.

І так далі. Жодної з цих ситуацій немає у випадку Ігоря й Марусі. Якщо вона ще може покохати його з дівочої фантазії, то йому вона за всіма законами логіки мусить не подобатися. Але він нічого не може вдіяти. Його владно штовхає до Марусі деспотична режисерська рука О. Мак, якій конче потрібна їх драма.

Проминемо кілька дрібних епізодів, у яких з авторчиної волі відбувається "ряд чудесних перетворень милого лиця" її героя (напр., його безглуздий антирелігійний виступ в інституті). Підходимо до найголовнішого.

Під час недавніх воєнних подій Ігор потрапляє у вир найрізноманітніших пригод, описувати які забрало б дуже багато місця й часу. Найдивовижнішу з них я викладаю словами авторки:

"Почався повоєнний період і перед Березовським виринуло питання демобілізації. Але він, уявивши собі, як то йому знову доведеться вертатися до попереднього клопітливого й залежного життя вчителя, сказав собі: "Ні!" У війську вже мав становище, звик командувати і перспектива жалюгідного завпедства чи навіть директорства в містечковій школі йому зовсім не посміхалася. Крім того всього, волів почувати себе в ролі переможця на чужих землях, ніж бути в ролі переможеного на своїх власних, — і вирішив лишитися в армії.

Правда, для того мусів зробити ще один крок,

який завжди вважав найбільшою підлістю, — вступити до партії, але, остаточно, зважився й на це. Було йому все байдуже, бо ж: космос, вічність — і серед нього заблуканий атом матерії. Що є підлість, що є злочин? Все єрунда! Живи, поки живеться і пий, поки п'ється! Живи, пий, люби й веселися; бо після смерти — баста!.. Людина ти чи худобина, порядний чи негідник — яка різниця? — все є тільки згусток матерії, що улягає вічним матеріяльним законам. Отже "жизнь на радость нам дана!.."

Он яку метаморфозу вчинила О. Мак з своїм героєм. Невже отой розумний, вчений, з доброї родини, національно-свідомий, загалом досить симпатичний юнак, яким Ігор був напочатку твору, міг стати цинічним партійцем? Не віриться. Правда, в житті бувають усякі несподіванки, але для такого перетворення, що сталося з Ігорем, мусять бути якісь особливо поважні причини. Такою причиною не може бути лише колишня нещасна любов і навіть утрата дитини...

Але послухаймо далі, як сильно змінився Ігор: "Він виробив собі сильну позицію, прибрав нові риси владної і жорстокої людини, умів наганяти страх на нижчих від себе і викликав респект у старших. А взагалі його знали під кличкою "скаженого майора" і старалися не влазити йому в дорогу, хоч у нього поза плечима співчутливо усміхалися й крутили пальцями біля лоба.

Всі знали також, що коли майор був гнівний, а особливо п'яний, від нього треба було боронити люстер, вітрин і взагалі всіх блискучих предметів, які мали здібність віддзеркалювання. Бо Березовський кидався на них і трощив без розбору кулаками, ногами й навіть головою. Психопат!"

Неймовірно! А може авторка цими барвистими картинами хоче показати, до яких глибин моральної деградації ризикує скотитися людина "без переконань"? Але ж переконання в Ігоря є: він — щирий український патріот і самостійник. Хіба цього мало?

Більше того. Не далі, як за пару сторінок Ольга Мак повідомляє читачів, що, навіть ставши "скаженим майором", Березовський все таки не переставав бути переконаним противником комуністичної Москви. А ще далі ми, нарешті, довідуємось, чому авторці треба було зробити Ігоря майором окупаційної армії: щоб дати йому можливість перейти в Західну Німеччину, коли він дізнався, що Маруся і його дитина перебувають десь там у дипівських таборах.

Ольга Мак надто явно фігурує в усіх подіях свого твору, надто явно й свавільно водить на ниточці своїх покірних героїв, надто мало турбується про те, щоб заховати від читачів шви й нитки своєї композиції, про яку, отже, ніяк не можна сказати, що вона добре сплянована й міцно зшита.

Джерелом інших хиб роману є те, що авторка пише так, ніби з "радянською" дійсністю вона знайома тільки "з других рук". У її творі замало автентичної атмосфери, занадто мало "льокального кольориту", ситуації надто загальні. Читачі мусять самі творити атмосферу твору, скорше на підставі свого власного досвіду, ніж на підставі конкретних і влучних авторчиних спостережень над підрадянським життям.

Разом з тим, Ользі Мак не вдалося уберегтися від кількох "накладок". На них їй може указати кожен бувалий наддніпрянець. Згадаю лише кілька неправдоподібностей.

Так, напр., зовсім неправдоподібно, що Ігор і Кобзаренко вже при першій зустрічі відразу ж почали майже явно протирежимну розмову;

Неправдоподібно, щоб Маруся два роки просиділа на першому курсі свого технікуму; це дозволялось дуже рідко і то з якоїсь вельми поважної причини, наприклад, довготривалої хвороби;

Неймовірно, щоб Ігор міг попасти в партію після того, як його дуже довго тримали під підозрінням у намірі дезертувати на фінському фронті, при чому так і не реабілітували;

Неймовірно, щоб ординарець Левко (модерний "деньщик Шельменко") міг безкарно давати своєму начальству такі відповіді:

"Боєць Струк, — кричав командир, — ти знову брудний, як свиня!

Струк витягнувся на струнко, приложив руки до швів, вибалучив очі й гаркнув:

— Так точно, брудний як свиня: служу радянському союзу!

— Що в тебе мила нема?

— Так точно, нема мила: служу радянському союзу!

— Ти, боєць Струк, безнадійний дурак!

— Так точно, товариш командир, безнадійний дурак: служу радянському союзу!"

Такий Струк не протривав би з подібними відповідями й одного дня. За "контрреволюційне зубоскальство" його негайно прибрало б НКВД.

Малесенький деталь: "будьоновок" у "радянській" армії не було вже напочатку війни, отже в окупаційній армії їх не могло бути й поготів.

І так далі. Все це, може, й дрібні деталі, які "не знімають" головної теми твору, але авторам, які пишуть про підрадянське життя, треба пам'ятати, що їх читатимуть не лише галицькі читачі, а й наддніпрянські, які це життя в усіх його подробицях знають дуже добре.

Ось як Ольга Мак описує студентів "радянського" інституту:

"Першими вибиралися нерозлучні приятелі — Рогач і Кочерга — обидва гарні, мов мальовані, хлопці й прекрасні співаки на додаток, що ходили у вишиваних сорочках і були подібні між собою, як рідні брати.

За ними потиху висунувся дискретний чорнявий Білокінь, неодмінно взявши свою скрипку, з якою був нерозлучний, як Рогач із Кочергою. І, нарешті, вилітав загальний улюбленець — веселий і товариський, шепелявий і гаркавий Ковалюк, який завжди і скрізь спізнювався.

— Ой, гатуйте мою дуфу! — кричав він, поспішно кінчаючи чепурення. — Це вже спгавді сема? Ну, пгопав я, пгопав! Знову сьогодні спізнюся! О, гатуйте мою дуфу!

...Невдахи Кузочка й Веретелюк не мали успіху у дівчат. Кузочка таки мабуть і не важився про дівчат думати, бо був маленький, прищуватий, найнужденніше серед усіх студентів одягнений і на додаток страшно соромливий.

Щодо Веретелюка, прозваного за непомірно високий зріст Каланчею, то він був нещасливо зако-

ханий і видимо дуже страждав. Довготелесий, нескладний, рябуватий і похмурий, хоч по суті дуже добрий і чулий, він..."

Звідки ці фігури? Це не живі юнаки, а незграбно розмальовані шабльонові персонажі з безталанної комедії давніх часів.

Авторка не робить жодної спроби показати читачам справжні, інтелектуальні обличчя студентів, що вчилися в ті моторошні роки в "радянських" вищих школах; вчилися в страшній атмосфері політичного терору, отже мали на думці не самих дівчат, і не в першу чергу дівчат, а щось інше — набагато важливіше й серйозніше.

Так поверхово, сахариново, банально-стереотипно описувати студентів тих років не можна. Навіть про їх сердечні справи можна написати значно цікавіше й оригінальніше — якщо авторка нічого не може сказати про їх духове життя.

Ольга Мак, наприклад, примущує Ковалюка раз-у-раз повторювати оте шепеляве "Гатуйте мою дуфу" й думає, що з-під її пера виникає яскравий, індивідуалізований портрет трохи кумедного, але милого юнака. А насправді вийшов шепелявогаркавий виплід невибагливої фантазії, схожий скорше на дерев'яного хлопчика з італійської казки, ніж на живого юнака.

Правда, Ольга Мак може сказати, що оті кілька студентів — лише епізодичні появи в її творі, що вона зовсім не ставила своєю метою ближче придивитися до студентства і не про нього мова в її романі. З цим я не погоджусь. Студенти, друзі Марусі чи Ігоря, потрібні в творі хоча б для атмосфери. Крім того, навіть кілька побіжних мазків мистцевого пензля повинні освітлити також і в епізодичних персонажах те, що в них найхарактерніше, найсуттєвіше.

Усе сказане досі про твір О. Мак логічно підводить нас до аналізи її мови і стилю. Уже на перших сторінках її книги ми натрапляємо на пояснення того, чому вона в своїй рецензії відмовилась аналізувати мовостиль Тиса в його творі "Конотоп". Як і Тис, вона безоглядно змушує своїх героїв-наддніпрянців висловлюватися невластивою їм мовою з сильною домішкою галицької лексики.

Здається, Ольга Мак — наддніпрянка. Але вона так ґрунтовно "огаличанила" свою мову (а може, хтось інший робить це за неї), що з її твору цього ніяк не видно. В усякому разі на підставі лексики, граматики й фразеології її мови ми можемо беззастережно зарахувати її до "галицького крила" нашої еміґрантської літератури.

Уявімо собі, що хтось із наддніпрянських авторів написав роман із життя галичан і, не знаючи як слід розмовної галицької говірки, примусив своїх героїв розмовляти якимсь суржиком, для галичан зовсім неможливим, та й ще, може, з домішкою русизмів, обихідних на Наддніпрянщині. Над таким твором першими б весело засміялись Ольга Мак і Юрій Тис. Але чи не те саме вони роблять у своїх творах про наддніпрянців?

Чи може читач-наддніпрянець повірити тому, що пише О. Мак і тому, що вона знає, про що пише, коли в її творі з життя питомих наддніпрянців аж рябіє від таких питоменних галичанізмів, як:

"хосен; ошуст; двірець; інтруз; маринарка; пивниця (підвал); благословенство; наліг; земське життя; дискретні погляди; деталічний; комплет; умово-хворі; дижур; нефоремна одежа; інтеліґенція (замість "інтелігентність")" і тому подібна лексика, або такі галицькі вирази, як:

"набрав переконання; має олію в голові; підхлібили йому; не виходить на сухо; стоїть отвором; у віці чотирнадцятки; чисто галицька форма "Ігорцьо", яку навряд чи можна почути десь на Наддніпрянщині, і, нарешті, такі фразеологічні дивогляди, неможливі, на мою думку, навіть і в галицькій говірці:

"Перечулена на релігійному пункті; істерика на релігійному тлі; подив, посунений до обожнювання; вона кокетувала його; зачеркнув у загальних лініях; жінка підперла бороду рукою (!); нагострити політичну чуйність та чимало іншого.

Щоправда, в мові О. Мак загалом менше діялектизмів, ніж, скажімо, у Тиса, але наявність у ній бородатих жінок наочно свідчить, що і в О. Мак з літературною українською мовою явні нелади.

Ми не можемо мати ніяких претензій до І. Франка та інших старших галицьких письменників, які писали особливим галицьким варіянтом нашої літературної мови. Вони творили в Галичині в ті часи, коли вона жила своїм окремим життям, та й соборна наша мова тоді ще була в процесі кристалізації. Але нині вже немає ніяких підстав для галицького мовного партикуляризму.

А втім одна "підстава" є: брак "категоричного імперативу", який би змусив деяких авторів узятися за сумлінне вивчення літературної мови. Своє нехтування мистецької вимоги мовного кольориту Ольга Мак спробувала приховати недбало кинутою реплікою про те, що наше мовне господарство не в порядку. Але це невірно...

Навіть за той короткий час, коли блискуча плеяда наших мовознавців (філологів і письменників) могла більш-менш вільно працювати для розвитку й удосконалення нашої літературної мови, вона здолала зробити дуже багато.

Ці люди, що пізніше заплатили за це своїм життям, провели стилістичний добір граматичних форм, установили критерії для відбору наявної лексики та дальшого словотворення, дали зразки культури інтелектуальної і художньої мови, викристалізували мовні традиції, визначили норми мовного смаку й намітили перспективи розвитку нашої мови в майбутньому.

Москва знищила цих мовознавців та більшість письменників, але не змогла знищити того, що вони зробили для нашої мови. Московські посіпаки лише дещо забрудили поверхню нашої мови напливом русизмів, але не насмілились на щось ґрунтовне, глибоко йдуче. Колись треба буде тільки зчистити з нашої мови окремі плями чужородного намулу, і тоді знову відкриється вся її чудесна питома структура. Залишається лише одне: і далі розвивати її природну красу.

Наше лихо не в тому, що в нашій мові нібито ще панує першотвірний хаос, а в тому, що в нас до розпуки мало навіть просто грамотних людей, не кажучи вже про дбайливих любителів рідного слова, здатних зберігати й творчо розвивати його скарби.

Зате в нас навіть серед пишучої братії є чимало людей, які, шкодуючи зусиль, потрібних для осво-

єння багатої спадщини, залишеної нам дбайливими попередниками, твердять, що, власне, ніякої спадщини в нас немає і вся культура починається лише з них.

Нашим письменникам, із яких би частин України вони не походили, але яким ще треба вчити літературну мову (а чи можна письменникові бути неписьменним?), багато допоможе критичне читання кращих текстів, виданих в Україні, де, всупереч твердженню Романенчука, добрих знавців мови, бодай кількісно, все таки більше, ніж за її кордонами. Але й на еміґрації є добрі знавці нашої літературної мови і уважне вивчення їх мови теж дасть велику користь.

Залишається закінчити цю статтю, що розрослася поза всі мої пляни, бодай кількома зауваженнями про стилістичні засоби Ольги Мак. Для цього придивімося до кількох характерних зразків її мовостилю. Ось на першій сторінці її твору:

"Перед ґанком операційного відділу нетерпеливо проходжувався немолодий уже мужчина, так віком біля п'ятдесятки, і безжалісно ламав у заложених за спину руках свого нового капелюха. Він уже всоте перемірив нервовими кроками посипану жорствою доріжку, неодмінно завертаючи там, де кінчалися границі тіні, немов би натикаючись на невидиму перешкоду, і викурив, не знати, яку з черги цигарку. Нагадував собою лева, недавно посадженого в клітку, ще сильного й дикого, але вже збезчещеного дотиком тенет і упокореного ґратами, опинившись за якими, цар звірів став невільником і дивоглядом для цікавої юрби".

Отже чоловік нетерпеливо чекає чогось коло лікарні. Його нетерпіння описується банальними, вицвілими фразами про те, що він ламає капелюха та курить цигарку за цигаркою. Авторці треба б показати його нетерпіння якимись свіжими засобами. Але при чому тут ота "невидима перешкода", утворена тінню (в іншому контексті вона могла б бути цікавою), а зокрема порівняння його з левом, особливо з левом, знечещеним тенетами й виставленим під погляди цікавої юрби? Порівняння явно недоречне, невиправдане й притягнене за волосся лише для "красивости стилю". Далі:

"Мужчина мав справді щось лев'ячого в пружній, м'якій ході, в гордій посадці гарної, припорошеної сивиною голови і в кожному русі сильного, мускулистого тіла. Лишень його великі ґранітносірі очі мали в собі вираз понурої мертвеччини, притаманної одиноко спустошеній людській духовості. Так, ці очі були суто-людськими, бо десь у глибині їхнього спустошення жеврів вогник чогось невимовно болючого, трагічного і... злого".

Ольга Мак старанно намагається писати красиво, але ця фраза про "великі ґранітно-сірі очі з виразом понурої мертвеччини" — занадто вже "красива". "Вираз понурої мертвеччини" — набір слів, розшифрувати який просто неможливо, бо ці слова поєднані протиприродним способом. "Одиноко спустошена людська духовість" — теж незрозуміла, бо можна спустошити людину, але як можна спустошити духовість? І чи може духовість мати якийнебудь вираз обличчя? Далі ми довідуємося, що, не зважаючи на вираз мертвеччини, ці ґранітно-сірі очі все таки були людськими (ще й суто-людськими), бо в глибині їхнього спустошення (?) горів вогник, який одночасно був і трагічним і злим.

Ще один пасаж. Чоловік дивиться на непритомну хвору. І ось:

"...На плівці мозку вже фотографувався новий реальний образ якоїсь воскової скульптури, покладеної на тло блискучої білизни низенької подушки і стисненої довкола чола такою ж білою шапочкою, що ховала під собою волосся. Безтямний, глибокий спокій, як печать непорочности й святости, лежав на довгих віях, віддзеркалювався на гладенькому чолі й строго затиснутих дівочих устах, згущуючись і голубіючи в промінних зморщок подушки довкола голівки, як німб у мармуровій різьбі".

"Плівка мозку" — це недобре. А як може скульптура помістится на одній подушці? Як може спокій згущуватися, ще й голубіти, та ще й голубіти, як німб, і не просто, як німб, а як німб у мармуровій різьбі? Авторка нагромадила тут стільки сяк-так надуманих метафор, що вони вже не створюють ніякого цільного образу.

А ось Зоя, з якою Ігор мусив розлучитися:

"Висока, гнучка, рижоволоса й зеленоока, як русалка, з лицем, що нагадувало колір березової кори, вона мала в собі в рівних дозах щось з вогню, лебедя, пантери, величавої королеви й дикої циганки. Вабила й не допускала, ніби піддавалася, а в той самий час лишалася неприступною, як скелистий вершок гори, вкритої вічним снігом".

Ця"фам фаталь", напевно, являє собою ідеал красуні для більшости міщанських дівиць, що начиталися бульварної літератури. Але в цьому описі, крім нестерпної банальности всіх аксесуарів цієї демонічної жінки, ще й багато сумнівних образів. Як це лице може нагадувати колір? Як треба уявити собі колір березової кори? Чи викликає це порівняння потрібний естетичний ефект? Як можна сполучити в одному хемічному вариві вогонь і лебедя? Що це за співмірні дози, на які можна міряти "величаву королеву" й пантеру?

Я цілком умисно підібрав найслабші місця з роману О. Мак. Між іншим, найгірше те, що ці найслабші пасажі зустрічають читача вже на перших сторінках книги. Не все, однак, у ній так відверто претенсійно й несмачно. Є у книзі й значно кращі пасажі, подеколи виблискують іскри справжнього поетичного почуття в описах природи, у передачі емоцій деяких дійових осіб. Досить переконливо зроблено аналізу переживань Марусі (хоч і дещо, як у нас кажуть, "переяскравлено") та її реагування на атеїстичну проповідь Ігоря. Ці місця в творі найкращі.

Проте справа не в тому, що поряд з гіршими пасажами можуть знайтися й кращі. Істотне те, що мовостиль роману в цілому дуже нерівний і надто виразно проявляється в ньому прагнення авторки до "красивости" стилю, наслідком чого є сильний наплив банальности й сантиментальности там, де треба ліричности, глибини й оригінальности.

Отже головні хиби мовостилю Ольги Мак — це згаданий вище ухил у банальність, багатослівність, певна нечутливість до стилістичної якости слова. Нерідко трапляється, що поруч з поетичним словом авторка, навіть у межах одного речення, ставить прозаїзм, слово зовсім іншого емотивного звучан-

ня й коннотації, а то й жаргонізм. У авторки є тенденція з усіх сил "тиснути на педалі". Замість того, щоб викликати в читача певні емоції глибоким проникненням у психіку героїв твору, вона воліє нав'язувати читачам емоції шляхом нагромадження сантиментальної реторики.

Загалом, треба відзначити, що, хоч Ольга Мак і має безперечний літературний хист — насамперед суто ліричний — проте її мистецький смак потребує дальшого вироблення.

Наприкінці хочу відзначити причини, які змусили мене вдатися в досить докладний розгляд роману Ольги Мак:

Поперше, хиби цього твору є також характерними хибами переважної більшости творів нашої "масової" літератури. Весь комплекс цих хиб можна в основному означити одним словом: провінціялізм.

Подруге, сама Ольга Мак своєю власною рецензією на "Конотоп" Ю. Тиса показала, що вона поділяє мої погляди на завдання літературної критики. Отже, бачачи в її романі серйозну спробу дати нашій літературі психологічний і проблемний твір, я вважаю, що ця спроба варта й серйозної критичної уваги.

Щоб звільнитися від питомих для провінціяльної літератури хиб, усім нам — і письменникам і критикам — треба вчитися один в одного, вчитися на помилках, як своїх власних, так і наших колег, а для цього критикувати один одного вимогливо, об'єктивно й доброзичливо. Добразичливо у властивому розумінні цього слова, тобто так, щоб критика принесла якнайбільшу користь кожному з нас зокрема і всім нам разом.

Любов ДРАЖЕВСЬКА

Десять років праці Української Вільної Академії Наук у Сполучених Штатах

(Закінчення з попереднього числа)

Сеньйор українського книгознавства, В. В. Дорошенко часто прибував з Філядельфії до Нью-Йорку з даними про свої останні знахідки з історії українського друкованого слова. Він говорив про Гоголя (1951), про Руську Трійцю, про першу газету в Києві "Телеграф" (1959).

Керівник Мистецької Кураторії УВАН у США, Д. А. Горняткевич, робив доповіді про творчість українських мистців, як от про Петра Холодного старшого та про Василя Кричевського, про українські писанки та багато інших. Д. Горняткевич, який пильно стежить за сучасним розвитком мистецтва в Україні, зробив доповідь про останні радянські публікації, присвячені мистецтву України.

Небіжчик М. О. Вєтухів своїми доповідями знайомив авдиторію з сучасними проблемами біології, зокрема генетики. Учасник численних міжнародніх наукових з'їздів, М. Вєтухів звичайно доповідав про проблеми, що стояли на з'їздах, говорив і про свою працю в галузі генетики. Він неодноразово висвітлював основні принципи генетики, кажучи, що це тепер є одною з провідних наук. Вона вивчає основні закономірності життя, також і життя людини, яке є одним з "видів" живих істот. У своїй доповіді 16 листопада 1958 року М. Вєтухів процитував Папу Пія XII, який писав: "Генетика є найбільш динамічною з усіх галузей біології. Філософія не може більше нехтувати генетикою, коли вона хоче бути в контакті з дійсністю в аналізі психічного життя людини".

О. Архімович, фахівець з рослинництва і селекціонер, керівник Природничої Секції УВАН у США, доповідав на теми своєї експериментальної праці, а також неодноразово робив доповіді про сучасний стан сільського господарства в Україні і в СРСР.

І. Розгін часто виступав з доповідями на конференціях групи УВАН у Детройті, порушуючи дуже різноманітні теми. У Нью-Йорку він читав доповідь про резистентність тварин до пістряка.

О. Грановський, зрідка прибуваючи з Сент-Пола до Нью-Йорку, робив доповіді з свого фаху — ентомології, вибираючи проблеми цікаві для широкої авдиторії. С. Крашенінніков доповідав про наслідки своєї праці в галузі паразитології, яку він веде в університеті Пенсильванії.

Н. Осадча-Яната доповідала про лікарські рослини, вживані в Україні, та про свою працю в галузі української ботанічної термінології.

В. Тимошенко, один з провідних американських фахівців економіки сільського господарства СРСР, робив доповідь в Академії про економіку України.

Доповіді українських учених: членів-кореспондентів УВАН у США, наукових співробітників і гостей.

Вище я написала про доповіді дійсних членів Академії, та й то не всіх. Не маю змоги перерахувати всіх українських доповідачів — протягом десяти років їх було більше сотні, теми були найрізноманітніші: були сміливі доповіді про будову матерії і космосу, огляди певних ділянок науки в Україні і в СРСР, доповіді з історії України та української літератури, спогади про окремих письменників і політичних діячів. Багато доповідей було в рямцях Комісії Вивчення Пореволюційної України і СРСР, здебільшого присвячених аналізі певних галузей життя сучасної України. Були доповіді гостей з Канади, Европи та Австралії. З гостей згадаю лише президента УВАН у Канаді, Я. Рудницького, який, тісно співпрацюючи з УВАН у США, майже кожного року робив доповіді на її конференціях. Він доповідав про міжнародні наукові конгреси, в

яких брав участь, про українку в бібліотеках світу та на теми мовознавства.

Доповіді дійсних членів УВАН у США

Українські учені, члени Академії, періодично виступали на конференціях Академії, доповідаючи про наслідки своєї дослідчої праці.

Керівник Історичної Секції Академії, О. П. Оглоблин, кожного року 1-2 рази приїздить до Нью-Йорку і виступає на конференціях Академії з доповідями, які звичайно бувають присвячені широким проблемам української історії. Наприклад, він робив доповіді про історіографію України 1920-40 рр. (1952), про проблему зросту і занепаду Української Держави XVII-XVIII ст. (1956), про генезу сучасної української історії (1957) та багато інших. Зокрема він давав оригінальні матеріяли про працю українських істориків, як от Д. Дорошенка, В. Липинського, В. Модзалевського, М. Слабченка, Н. Полонської-Василенко, Б. Крупницького. Закінчуючи свою доповідь про українську історіографію, О. Оглоблин сказав, що українські історики на еміграції "повинні тримати духовий зв'язок з батьківщиною. Так як ми свого часу відчували вільний подух зі Львова, Праги, так і тепер там, на уярмленій Україні, знають про нашу роботу і вірять, що наша праця йде на благо української історичної науки і нашої батьківщини. Вогник нашої праці буде донесений до вільної України, до майбутніх українських поколінь".

Доповіді проф. В. В. Міяковського були здебільшого присвячені розвиткові політичної думки на Україні. Наприклад, він доповідав про декабристів на Україні (1951), про Шевченка і Костомарова (1958), про політичну позицію В. Антоновича в 60-х роках (1959).

Недавно померлий фахівець з античної історії України, А. Коцевалов зробив кілька доповідей про наслідки своїх дослідів, зокрема над походженням Чорноморщини. Своїми дослідами цей учений поклав місток між античною Україною і античною Грецією.

Археолог Л. Чикаленко говорив про наслідки своїх досліджень у галузі творчости первісних мистців, зокрема про відкрите ним явище вівіфікації.

Один з основоположників УВАН і керівник Філологічного Відділу УВАН у США, Д. Чижевський, під час свого перебування в США, кілька разів на рік виступав з доповідями в Академії, звичайно порушуючи широкі теми. Блискучою була його доповідь (1954) про літературні та мовні тенденції української літератури XIX століття, коли йшла боротьба двох тенденцій: обмежити словник літературної мови та зміст літературних творів на виключно "народні елементи" та утворити "повну літературу", що охоплювала б усі кляси населення. У своїй доповіді "До стилістики старо-української літератури" (1957) Д. Чижевський звернув увагу на досі майже недосліджену проблему стилю старокиївської літератури, який мав певні риси, що зближав її з літературами скандинавськими.

Ю. В. Шевельов здебільшого виступав з доповідями з історії української мови. Хоч теми начебто мають вузько-фаховий характер, але Ю. Шевельов викладає у стислій і легкій формі, приступній широкій авдиторії. У своїх доповідях він неодноразово порушував проблеми формування української мови, зокрема говорив (1954) про докази наявности у глибині передісторії, правдоподібно до VII століття, на території України двох говірок, що заперечує теорії праруської єдности. Всупереч широко-прийнятій теорії про те, що полтавсько-київські говірки лягли в основу української літературної мови, Шевельов довів ролю чернігівської говірки поряд з деякими іншими говірками у формуванні української літературної мови.

У лютому 1959 року відбулась широка конференція пам'яті Володимира Антоновича з доповідями Олександра Оглоблина, Володимира Міяковського, Левка Чикаленка і Леоніда Соневицького, що всебічно висвітлили діяльність видатного українського вченого.

У листопаді 1959 року величною жалібною конференцією Академія вшанувала пам'ять свого президента М. О. Вєтухова. Відкриваючи конференцію, теперішній президент Академії, Ю. В. Шевельов, сказав, що "життя М. О. Вєтухова триває у тисячах сторінок "Аналів", зредагованих і виданих ним, у тому дусі науково-творчого горіння, який провадить працею його співробітників в Академії, в тому інтересі до українських проблем, що його небіжчик зумів збудити у багатьох науковців".

Різні сторони діяльности М. О. Вєтухова схарактеризували люди різних фахів і національностей: американський історик Філіп Мозелі, український біолог Олександер Архімович, український політичний і громадський діяч Кость Паньківський, білоруський учений Антін Адамович і жидівський учений Йосиф Ліхтен.

В Академіїї щороку відбувались урочисті Шевченківські конференції, улаштовані разом з Науковим Товариством імени Шевченка.

Співпраця УВАН у США з ученими інших національностей

Знову почну з статистики. За десять років на конференціях Академії учені не українці прочитали 63 доповіді, в тому числі: американці не українського походження — 29 доповідей, жиди — 15 доповідей, білоруси — 6, поляки — 4, росіяни — 3, та по одній доповіді учені татарської, турецької, японської, чеської, грузинської і шведської національностей.

В "Аналах" УВАН у США було надруковано тринадцять статтей, авторства чужинецьких авторів.

Безперервна співпраця УВАН у США з науковцями багатьох національностей почалась з перших днів існування Академії. 7 червня 1950 року, як я вже згадувала, на другій в історії УВАН у США науковій конференції виступили з доповідями на теми мовознавства білоруський і український учені — Ян Станкевич і Ярослав Рудницький.

У квітні 1951 року відбулось дві доповіді з циклю вивчення взаємин України з сусідами. Професор Гарвардського університету М. Карпович говорив про взаємини України та Росії в історичному розвитку, а професор Оскар Галецький з Фордгамського університету — про взаємини з Польщею. Обидва доповідачі говорили про потребу культурної спів-

праці. Професор Галецький кілька разів виступав на конференціях Академії, зокрема на Мазепинській конференції (1960) була його доповідь — "Польща в часи Мазепи". У березні 1960 року професор Ю. Шевельов виступив на урочистій конференції Польського Наукового Інституту з доповіддю про польські впливи у культурному розвитку Східньої Европи. Станіслав Кот, відомий польський учений, фахівець з історії культури Східньої Европи, зробив доповідь в УВАН у США (1955) про історію реформації на Україні. Постійно співпрацює з Академією білоруський літературознавець Антін Адамович, який зробив ряд доповідей на конференціях Академії і часто виступав у дискусіях. Одна з його найцікавіших доповідей була присвячена історії українсько-білоруських літературних взаємин (1958). На конференції на тему "Національні опозиції в комуністичних партіях республік СРСР" (1959) виступали: білорус — А. Адамович, грузин — І. Гольдман, татарин — Ґ. Султан і українець — В. Голубничий.

Знавець історії Східньої Европи Філіп Мозелі кілька разів брав участь у конференціях Академії, зокрема робив доповіді "Драгоманов і свідомість світу" (1951) та "Михайло Вєтухів і американська наука" (1959). Кілька доповідей прочитав Джон Армстронґ, автор відомої книжки "Український націоналізм". У 1960 році виступив Александер Даллін з доповіддю про підсумки угорської революції. Історик Олівер Фредеріксен прочитав доповідь: "Грушевський, як історик і творець історії" (1954). Творчість Гоголя була темою двох доповідей професора Колюмбійського університету Л. Стілман.

Турецький історик, професор Істамбульського університету Зекі Веділі Тоґан у своїй доповіді (1958) "Похід Тімура на Україну і Північний Кавказ в 1395 році" подав нові матеріяли про цей похід, що були опубліковані арабською мовою (ця доповідь була опублікована в "Аналах" Академії). Кілька доповідей було відомого тюрколога, професора Колюмбійського університету, Карла Менґеса. У 1952 році він у своїй доповіді розглянув питання взаємовідносин тюркського світу і України-Руси до XIII століття. Друга лекція (1953), що була продовженням першої, була доведена до кінця половецького періоду. В 1956 році він доповідав про тюрські та татарські елементи в російській мові.

Блискучу доповідь прочитав у 1956 році на пленарній конференції Академії професор Колюмбійського університету Джон Вуорінен. Його тема була особливо цікава длля українців: "Проблема націоналізму в новітній Фінляндії". Аналізуючи історичні події в Фінляндії, доповідач зробив ряд висновків про розвиток націоналізму в останньому столітті.

Японський учений Т. Кувагара в 1958 році прочитав лекцію про сучасну Японію. Чеський історик Отакар Одложілік говорив про з'їзди слов'янської молоді в Австрії в кінці минулого століття. Ця доповідь теж була надрукована в "Аналах".

Вивчення історії українсько-жидівських взаємин

21 лютого 1953 року на пленарній конференції УВАН у США виступив покійний професор Колюмбійського Університету Філіп Фрідман з доповіддю: "Початки поселення жидів на українській землі і проблема хозар". Багато нового почула авдиторія про Хозарську державу, про її взаємини з Київською державою, про стародавні жидівські поселення на Чорному морі. Після доповіді були дискусії. Д-р Я. Шацький, відомий фахівець історії жидів, зазначив важливість питання про походження жидів в Україні. Професор О. Оглоблин нагадав, що Українська Академія Наук у Києві мала спеціяльну гебраїстичну комісію під головуванням академіка А. Кримського. Промовець запропонував створити при УВАН у США спеціяльну комісію, до якої б входили українські і жидівські вчені і вивчали б проблеми, пов'язані з історією українського і жидівського народів.

Перше організаційне засідання Комісії для вивчення історії українсько-жидівських взаємин відбулось 11 травня 1956 року. Її душею і організатором був Арнольд Марґолін, український діяч жидівського походження, який в минулому багато зробив, щоб досягти українсько-жидівського порозуміння. На конференціях Академії прочитано цілий ряд доповідей з історії українсько-жидівських взаємин, наприклад, Я. Шацький зробив доповідь (1953) про українсько-жидівські взаємини в Галичині в 1848 році. Джозеф Ліхтен (1955) прочитав доповідь "З досліджень українсько-жидівських взаємин", у якій дав аналізу перепон, що стоять на шляху до добрих українсько-жидівських взаємин, зокрема відзначив велику вагу питань соціяльно-економічного характеру. У 1958 році Дж. Ліхтен виступав з доповіддю: "Жиди в житті і творчості Івана Франка".

Восени 1959 року вийшли "Анали", присвячені пам'яті А. Марґоліна, де були надруковані праці членів Комісії вивчення історії українсько-жидівських взаємин: Ф. Фрідмана, І. Гольдмана, К. Левіна, О. Домбровського і Л. Чикаленка.

Польський історик Оскар Галецький, українські історики Олександер Оглоблин і Павло Грицак та Михайло Вєтухів прочитали доповіді.

Юрій Володимирович Шевельов — президент УВАН у США

УВАН у США має щастя мати президента, що завоював собі місце в міжнародніх інтелектуальних колах. Професор провідного Колюмбійського університету, Юрій Шевельов своїми численними публікаціями з історії слов'янських мов відомий у провідних колах лінґвістів багатьох країн. Його праці широко цитуються.

Кореспондент газети "Свобода" (див. число від 18 листопада 1959) спитав Ю. В. Шевельова, що спонукало його перебрати важкі і відповідальні обов'язки президента Української Вільної Академії у США.

На це проф. Ю. Шевельов відповів, що ці обов'язки аж ніяк не йшли по лінії його плянів. Радше навпаки. Тепер він інтенсивно працює над книжкою на тему передісторії слов'янських мов, яка вимагає великого вкладу праці і часу і яку він сподівається опублікувати англійською мовою... Проте він не може відмовитись і від тієї праці, яку в УВАН у США започаткував і розгорнув покійний проф. М. О. Вєтухів та яка має першорядне

значення як для української науки, так і для запевнення тій науці відповідного місця на міжнаціональному полі. Перебираючи обов'язки президента УВАН у США, проф. Шевельов думав тільки

Президент УВАН у США Ю. В. Шевельов у залі Академії. На стіні портрети (зліва направо): Д. Дорошенка — першого президента УВАН на еміграції, В. Вернадського — першого президента УАНаук у Києві, М. Вєтухова — першого президента УВАН у США.

про тимчасовий період, у якому плянує, продовжуючи звичайну працю УВАН, подбати головно про доріст, про підготову до керівної праці в українській науці молодих сил, що могли б перебрати на себе також і з кожним роком зростаючу відповідальність за працю і розвиток наших вільних наукових інституцій.

Будні Академії

Урочисті конференції, зв'язки з інтелектуалами різних національностей, видання на академічному рівні західніх країн — це здобутки Академії. Вони можливі завдяки щоденній упертій праці: — коректа, розсилання запрошень, переклади, розбирання архівних матеріялів тощо, тощо. Щоденно надходять замовлення на видання Академії з різних країн світу. Академія має широке листування. Пишуть українці з багатьох країн: присилають свої рукописи на перегляд, прохають порекомендувати якісь книжки. Телефонні дзвінки без перерви, часто питають різних інформацій. Наприклад, були питання, хто тепер міністер освіти в УРСР, де купити ноти українських пісень, де знайти перекладача хемічної літератури з української мови на англійську. Академію постійно відвідують українці, що приїздять до Нью-Йорку з інших міст Америки та з інших країн.

Фінанси

Академія дістає невелику дотацію з Фундації Форда, призначену на видання "Аналів УВАН у США". Всі інші ділянки роботи розгортаються на кошти, зібрані через Фундацію УВАН у США, яка постала одночасно з заснуванням Академії, найбільше стараннями М. В. Кекала.

Фундація має ряд вірних членів, що протягом десяти років систематично надсилають свої вкладки до Академії.

Але грошей надходить менше, ніж треба. Недостача грошей обмежує розгортання праці Академії. Цілий ряд рукописів надзвичайної ваги чекають черги на видання, як наприклад, документальна праця Ольги Косач-Кривенюк: "Життя і творчість Лесі Українки", рукописи О. Оглоблина, Н. Осадчої-Янати, Д. Горняткевича та інших.

Іван Лукич Замша, невтомний працівник Академії, "один на все", а також фінансист і упертий збирач вкладок до Фундації, дізнавшися, що я пишу цю статтю, прохає подати тут адресу Академії і нагадати, що з нагоди десятиріччя, Фундація УВАН у США буде рада мати нових членів. Пишіть на адресу:

Ukrainian Academy of Arts and Sciences
in the U. S. A.
11½ West 26 Street
New York 10, N. Y., U. S. A.

Відомо, що наука і культура є найбільшими зв'язковими між народами світу. Коли українці хочуть, щоб Україна була на рівні з іншими народами, а наша культура на рівні з іншими культурами, то повинні підтримувати працю своїх учених, повинні підтримувати справу видання публікацій на високому культурному рівні.

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

ПІСЛЯ ВИСТАВКИ Т. МИСАКА

Мають рацію ті з нас, які шкодують , що Т. Мисак, при всіх своїх мистецьких досягненнях, не є "бизнесменом". І це правда: ні галасливої реклями, ні широко розгалуженних зв'язків з посередниками, що вміють доступитися до власників повних кишень.

Те Мисакові не властиве, як не властиві йому шукання дешевих ефектів, поза, "оригінальнічання". Він заглиблений у своє мистецтво, наполегливо працює, росте, творить справжні цінності. Але фінансово не міцний.

Непоміченою широким українським загалом (бо хто ж із офоційних кореспондентів наших місцевих газет згадав про те?) минула десята в Австралії виставка картин Т. Мисака. З тих десяти знаю чотири в Аделаїді, було кілька в менших містах Півд. Австралії. З двох виставок у Мельборні, другу наш маляр улаштував у кінці 1957 року на запрошення директора Національної Галереї Еріка Вестбруха. Тут буде до речі пригадати, що те запрошення підкреслило й ствердило перемогу Мисака на конкурсі картин, улаштованих з нагоди 100-ліття "Королівського Об'єднання Мистців П.А." На цьому конкурсі першу нагороду присуджено Т. Мисакові за пейзаж "Морський берег".

Подаю кілька уривків з висновків головного судді конкурсу Вестбрука: "...нагороджується за уміння передати свої відчуття... свіжий вислів... У пейзажі нема недоробленостей... також не переобтяжено деталями, але почувається, що артист упевнено володіє мистецтвом рисунка й композиції... правдивий кольорит... Артист повен поетичного відчуття й ліризму, не турбується бизнесовими справами, не абсорбований у комерції, а переживає поезію моменту".

Як багато сказано на користь нашого мистця! Та поруч з цим, у результаті перемоги зародилось багато заздрощів на некористь мистця-чужинця. І це, знову ж таки, вдарило по справах бизнесових, але не творчих досягненнях.

Т. Мисак працює наполегливо, малює багато. Були його виставки з числом картин понад 70. Протягом восьми років він продав 500 картин, мав і має замовлення на портрети.

Остання виставка була репрезентована 45-ма картинами — портрети, пейзажі, натюрморти. У центрі — великого розміру портрет Ван-Еббі притягав увагу відвідувачів надзвичайно приємною тональністю і виразністю постаті. Проблему психічного виразу, психічної схожости (а це головне в Мисакових портретах) він розв'язує засобами гармонійної зустрічі світла з багатою гамою кольорів. До того — яскраво-пластично, звучно, змодернізовано.

У портреті маестра М. Латімер тонким виконанням роботи наш майстер іде до класичної досконалости викінчення. Іде й зупиняється якраз на межі, залишає дистанцію, яку відмірює з подивугідним тактом: тільки де-не-де вібрація мазка та може ота інтенсивність барви ставить портрет у каталог сучасних творів.

У портреті "Дівчина в білому" Мисак виявляє себе майстром широкого імпресіоністичного мазка. Тут постать у ясних кольорах, а тло — світлом насичена атмосфера.

Між Мисаковими пейзажами, як і у всій його творчості, не шукаймо карколомних або примітивних мальовил. Він предметний, але не репродукує баченого. Мисак візійний. Він сприймає природу, як привід до звучання душі. Висловом власного світовідчування, свого власного настрою підводить глядача до джерел емоційного сприйняття і до пізнання великої правди мистецтва.

Згадаю кілька його пейзажів з останньої виставки. Ось краєвид (під ч. 15) у притишених барвах: тепла оксамитна ясність евкаліптових стовбурів, м'яке освітлення, спокійні тони зелені, а в далині голубі гори і небо в нескінченних переливах ніжнозеленавих і бузкових нюансів. Чарівне австралійське небо.

Хто знудьгувався за тихими самітними полями в яснофіялкових серпанках передвечірньої години, довго стоятиме біля картини під ч.14.

А поруч співає краєвид із веселою буйною зеленою "нашою" рослинністю і непорочно-блакитним радісним небом.

Вдивляєтесь — і розумієте, що ліризм є невід'ємною частиною Мисакового світовідчування. Мисак ліричний без солодкавости, йому властива глибина й зосередженість настрою, мелодійність відчування. Але не думайте, що він не спроможний на силу експресії, у багатьох картинах цієї виставки — буяння пристрастно-гарячих барв, насиченість світлом, інтенсивність рисунка і сила виразу. Це ціла серія мальована у горах Флїндерса. Лише я не зупиняю своєї уваги на них, мені вони не такі співзвучні, ніж його інші. Люблю Мисакові морські пейзажі, я все ще уболіваю за тією картиною, що її купила і десь повезла з передминулої виставки кінозірка Кетрін Гепбурн (чи як її?). Краще нехай би та картина висіла в Народному Домі або де в українській хаті.

Ще повертаюся до виставки. Цього разу морських нема. Найкращі, на мою думку, два етюди, у яких широка гама брунатних (якісь споруди) в гармонії з теплими настроєвими півтонами фіялково-кремово-сірого імлистого оточення. Ці й продані першими.

Зовсім окремо належить згадати про "Талісман". З першого погляду в очі б'є контраст: елеґантна жіноча рука в мертвих металевих кольорах в прецизному викінченні до останньої рисочки, рука тримає живий переливчастий рубінований камінь, і все це на суцільно хвилястому тлі каштанового волосся. Але чи й справді це волосся? Мальовано в такому пляні, коли ви не певні, чи то натяк, чи лише випадкова подібність. Так само, може це лише нам здається, ніби з-поміж волосся проглядає магічний зір зеленого ока. Тут і назва твору відограє допоміжну ролю — скеровує увагу від реального в містичне, у спірітуальне. Цікава картина. Шкода буде, якщо вона залишиться в доробку Мисака одинокою в цьому стилі.

Мушу відмітити, що цього разу на виставці було не мало пейзажів ідентичних, писаних серійно без помітного, принаймні для стороннього ока, шукання й вирішення проблем мистецького вислову, мабуть написаних з однією метою — на продаж.

Натюрморти мене не вразили чимсь особливим. У них маляр і далі вичаровує гармонію кольорів і переливи світла. Усі вони гарні, М. Мисак ніколи не малює потворного, відразливого, дисгармонійного. Він не пригноблює, що, на жаль, тепер так модерно у мистецтві. Мисак і на цій виставці оспівує красу світу, але я не натрапила на щось таке, як було на другій виставці, коли мене вразили "Золоті жоржини, осени краса". Сама собі так назвала той натюрморт і потім довго ходила під настроєм, повторюючи "Світе калиновий, шуме ялиновий!". А тепер... мабуть, зачерствіла душею за десять років в Австралії.

Нашому мистцеві побажаю і далі не черствіти душею, і далі творити прекрасні речі, іти до нових осягів.

Додатково мушу коротко пригадати про праці Мисака з монументального мистецтва, а саме: розпис іконостасу Свято-Покровської церкви. Також, портрети, виготовлені до різних свят на замовлення українських організацій, головним чином Укр. Громади Півд. Австралії. З них згадаю портрет княгині Ольги, портрет Т. Шевченка, Лесі Українки, Симона Петлюри, Євгена Коновальця та інших. Частина писана технікою станкового живопису, між ними особливо цінний портрет генерала Павленка-Омеляновича, якого нашому маляреві пощастило бачити в останні роки життя генерала. Це допомогло правдиво відтворити портрет. Більша частина згаданих праць є в нашому (близькому до закінчення) Народному Домі в Аделаїді.

Галина ЧОРНОБИЦЬКА

З НОВИХ ВИДАНЬ

Д-р Іван МАКУХ, НА НАРОДНІЙ СЛУЖБІ. Видання Української Вільної Громади Америки. Детройт, США, 1958, вел. 8°, ст. VII+628+портрет.

Дуже цінне й важливе видання. Здається, мало хто з українських діячів полишив такі докладні записки про своє життя й діяльність та обставини, у яких вони проходили, як покійний д-р Іван Макух, визначний діяч галицько-української Радикальної Партії, один із її "дубів". Хіба тільки проф. Олександер Лотоцький може похвалитися своїми знаменитими "Сторінками минулого", які розрослися у цілу кількатомову історію навітнього українського руху на Наддніпрянщині.

Алеж у яких відмінних умовах писали обидва ці наші діячі свої мемуари!

Тоді, як Ол. Лотоцький, пишучи в умовах мирного часу, міг користуватися для своєї праці передусім матеріялами, зібраними в бібліотеці НТШ у Львові, та в різних установах на еміґрації, й допомогою багатьох учасників описуваних ним подій, д-р Макух писав свої спогади на скитальщині в Зальцбурзі, без зв'язку з краєм, без жодних матеріялів, документів і книг, покладаючися на свою пам'ять. Свою працю він надіявся перевірити й доповнити пізніше, в кращих обставинах, але зробити це йому не судилося й записки лишилися, за його власними словами, тільки нарисами, на жаль, навіть недокінченими: та частина його спогадів, де він мав описати свою працю й змагання по той бік Збруча від липня 1919 до липня 1920, між іншим про славний Зимовий похід, залишилася в його паперах тільки в побіжному конспекті на двох картках.

Можна, очевидно, дуже шкодувати, що покійному не пощастило викінчити свої мемуари в цілості й повному вигляді, так, як він хотів. Але це не знецінює його праці. Про вагу його спогадів свідчать уже самі їх розміри (ст. 65-528 розміру великої вісімки) книги, а коли ми візьмемо під увагу, що писав їх видатний політичний і громадський діяч, який усе своє життя стояв у проводі великої і впливової партії, яка відогравала визначну ролю в західньо-українському національному житті, то зрозумієсмо їх значення для пізнання цього життя за ціле півстоліття.

І ми можемо тільки тішитися, що Небіжчик обдарував нас своєю незвичайно цікавою й цінною працею. Ні один із чолових галицько-українських діячів не полишив по собі такої важливої пам'ятки, як д-р Іван Макух. Написані "ін крудо" вимагали його спогади пильної редакції, яка мусіла впорядкувати рукописні записки, доповнити прогалини між окремими частинами, що їх сам автор намірявся виповнити, ну, й оформити їх з літературного боку.

Ця праця впала на плечі колеґії упорядників, що складалася з трьох осіб: Вол. Вергана, д-ра Вол. Лисого й д-ра М. Стахова, яким помагало п'ять співробітників на чолі з донькою автора п. Іриною Павликовською.

Тутешня преса, навіть сивенька бабця "Свобода", поминула їх демонстративною мовчанкою. Мабуть за слова правди про руїницьку діяльність оуністів і хомишинівців, які, намагаючися захопити українські центральні установи, причинялися до їх руїни.

Дуже яскраву картину підступного здобування ними Централі "Просвіти" малює покійний автор на ст. 462—465. Поляки тільки затирали руки, бачачи їхню "патріотичну діяльність", що руйнувала цю многозаслужену установу. Чолові розбивачі "Просвіти" сидять тепер спокійненько в Америці й, очевидно, вони та їх прихильники й замовчують у тутешній пресі дорогоцінну книгу д-ра Макуха, який мав сміливість писати непідкрашену правду про те, що діялося в рідному краю.

Але поки перейдемо до праці редакції, слід познайомити читачів бодай коротенько із змістом спогадів, що складаються з десяти розділів.

Автор починає з своїх дитячих і шкільних років, потім переходить до перших років своєї громадської діяльности у Львові й праці в терені (у Товмаччині). Потім оповідає про свою політичну діяльність в австрійському парляменті і краєвому соймі (1905—1914 рр.).

Окремі розділи присвятив Покійний першій світовій війні — своєму перебування у війську, на еміґрації у Відні й по повороті до Львова подіям, зв'язаним із створенням Західньо-української Народної Республіки, в яких він відогравав визначну ролю.

Дуже докладно описане в спогадах двадцятиліття перебування Західньої України під владою Польщі, Окремі розділи присвячені більшовицькій і німецькій окупаціям.

На жаль, спогадів про своє перебування й працю на Придніпрянщині д-р Макух, як вже я згадав, не встиг написати, а полишив тільки короткі диспозиції, які мав опрацювати пізніше.

Розуміється, у своїх мемуарах ніякий автор не може поминути своєї особи, але д-р Макух говорить про себе й свою працю в тісному зв'язку з тими національними, культурними й політичними умовами, у яких проходила його діяльність. Про ці умови й події що відбувалися на його очах протягом десятиліть, і діячів, які в них брали ту чи іншу участь, — своїх і чужих — уміє автор подати багато цікавого, не банального й заялозеного матеріялу, але добре підібраного й освітленого. Читач знайде в книжці пребагато інтересних фактів і спостережень, багато невідомих подробиць. І про ці факти й людей згадує д-р Макух спокійно й об'єктивно, не укриваючи негативів не лише в діяльності наших ворогів, але і в діяльності самих українських установ і діячів, хоч правда, деякі не надто приємні вислови й подробиці про того чи іншого нашого діяча в друкованому тексті пиминено.

Цілком природно, що автор дуже часто згадує визначних діячів радикальної партії, як от І. Франка, М. Павлика, В. Стефаника, Л. Мартовича, Л. Бачинського тощо, але він не обминає й інших провідних людей, з

якими йому доводилося зустрічатися й співпрацювати або з ними змагатися — своїх і чужих, передусім Ю. Романчука, Ол. Барвінського, М. Грушевського, Дмитра, Євгена й Костя Левицьких, Є. Петрушевича та інших. Дуже цінне й важливе те, що говорить він про українські установи — "Просвіту" й "Рідну Школу".

До спогадів додала редакція чимало пояснювальних статтей і коментарів. Так, д-р Матвій Стахів подав на вступі до спогадів коротку історію українського політичного руху в Галичині перед виступом на політичну арену д-ра Івана Макуха, щоб допомогти читачам краще зрозуміти ті обставини, у яких довелося проживати українському народові й діяти його провідникам в австрійській займанщині. А д-р Вол. Лисий подає в кінці книги відомості про австро-угорську монархію, її устрій, політику й діячів, а також про стан Галичини за Австрії, необхідні для орієнтації читачів не ознайомлених з фактами і подіями, що їх наводять мемуари. Він же подає і спис партій та політичних організацій — українських і чужих, що діяли на терені Східньої Галичини, спис українських часописів, що там виходили, а також коротенькі відомості про осіб, що їх згадує в своїх спогадах д-р Макух, а про яких теперішнє покоління мало що знає.

Закінчують книжку пояснення чужоземних слів, що зустрічаються в спогадах, речевий та іменний покажчики.

Видано спогади дуже чепурно — прикрашено гарним портретом автора та численними ілюстраціями в тексті.

Кінчаючи, треба ще раз підкреслити, що спогади покійного д-ра Івана Макуха — дуже цінне придбання нашої мемуаристики й заслуговують на увагу українського громадянства. Слід висловити велику подяку Українській Вільній Громаді в Америці, що їх видала, а редакції, що потрудилася над їх належним виданням.

Володимир ДОРОШЕНКО

НАДІЙНИЙ МОЛОДИЙ ГУМОРИСТ

Ол. Шпилька, І СМІХ, І ГОРЕ..., вибрані фейлетони, стор. 121, обкладинка (двокольорова) невідомого маляра, в-во "Українські Вісті", Німеччина (міста не вказано), 1959.

Коли кілька років тому, О. Шпилька прислав мені пару своїх фейлетонів, то я йому їх вернув, але порадив: "Пишіть, але й читайте теж. Ви виявляєте талант і можна сподіватись, що Ви колись щось напишете. Пошліть ваші фейлетони в якусь газету". Через якийсь час Шпильчині фейлетони почали появлятись в "Українських Вістях", в "Українському Прометеї". Спочатку "сируваті", якісь несміливі, але згодом все ліпші й ліпші. Було найбільшою приємністю спостерігати швидке творче зростання цього молодого літами і стажем талановитого фейлетоніста. Шпилька швидко здобув собі читача — його фейлетонів читач чекав, він за ними шукав. З приємністю пригадую, як одна дуже поважна авторка колись мені писала: "Мені без Шпильчиного фейлетона й "Вісті" не "Вісті"...

І ось переді мною лежить ціла велика збірка Шпильчиних фейлетонів. Вони дуже нерівні, багатьох з них у збірці не варто було друкувати взагалі, але на кожному з них є ознака справжнього щирого таланту.

Для прикладу візьмемо фейлетон "В рідному селі". Повернувся такий собі "капіталістичний запроданець" на "родіну". Мати дорікає:

"Наробив ти, — каже, — сину, страшного сорому мені та цілому нашому родові. Не виправдав довір'я партії... не проявив геройства... В полон фашистам піддався... Аґентом чужоземних імперіялістів став... Хоч бери та й відрікайся тебе..."

Син виправдовується, розповідає:

"Зчинили ми таку стрілянину, що німці почали тікати. Ми за ними. А вони, кляті, нас, як кажуть, "у кольцо". Тут і стріляти нічим. Останній патрон приховав для себе. "Цок"! — не стріляє. Засікло, як кажуть. Ще раз "Цок"! — не бере. Треба, думаю, себе якось кольбою добивати. А тут німці: "Руки вгору"!

У цих кількох рядках показано все: весь хід воєнних дій у цій злочинній війні. А таке ніби простеньке, спокійне і наче й наївне речення, як "Треба, думаю, себе якось кольбою добивати", мов обухом б'є по всій більшовицькій московській фальшивій системі. Читач при цьому не може не посміхнутись. Тут двома-трьома словами яскраво стверджено відомий гіркий жарт: "Три кити, на яких тримається радянська влада: блат, мат і туфта..." "Туфтовий" радянський патріотизм тут висміяно справді вдало.

Можна б ще звернути увагу читача на хороший фейлетон "Одеські фраґменти" і на багато інших.

Та поруч з цими осягами є в О. Шпильки безліч недоліків. Перш за все є вони в композиції фейлетонів. Часто буває нанизування подій одна за одною, без належного пов'язання їх, інколи фейлетона знищує "безсила" кінцівка, яка не робить жодного враження на читача і зводить нанівець навіть добру зав'язку й розвиток (наприклад, "Модерні часи").

Мала культура й малий літературний досвід автора виявляються також і в неправильно вжитих словах. Наприклад: "Їхати в такому авті — досвід небуденний" (стор. 12). Тут замість "досвід" треба було вжити слова "приємність" чи щось подібне. "Ваше авто іде самостійно, — само омінаючи вуличний рух... само стає перед червоним світлом і рушає перед зеленим" (стор. 12). Як авто під час руху може його омінати, коли воно саме в той час стає частиною того руху? Очевидно, тут треба було вжити іншого виразу. Стати перед червоним світлом можна, але їхати перед зеленим ні, бо виходить так, що зелене світло рухається позаду авта. "Було недоступною мрією" (стор. 15). Треба сказати "недосяжною". Таких прикладів можна навести багато.

Ол. Шпилька, як на цілком молодого автора, що почав писати на еміґрації, досить добре будує речення. У цій ділянці він має перевагу над багатьма письменниками, які ніби мають значно більший досвід і навіть кваліфікації. Та все ж таки є в нього просто злочинні місця. Напр., "Одного дня перед хатою Миколи..." (ст. 16). По-українському треба сказати "перед Миколиною хатою", "... потиснув на гудзик" (ст. 15). Треба сказати "потиснув на гудзика". Таких прикладів також можна навести чимало.

Дуже було б шкода, як Ол. Шпилька скаже, що, мовляв, таких виразів є безліч і в загальновизнаних літературних і критичних "тузів", то такому "малому", як мені, сам Бог велів такі речі прощати... Ні, ні, ні! Поганих прикладів ніколи не можна брати. Нема нічого легшого, як виправити лексику. Навіть збагатити її можна. Щодо синтакси, то справа значно тяжча й відповідальніша. Синтакса — душа мови. Не відчуваючи душі своєї мови, утративши здібність мислити по-українському, українець опиниться в духовому полоні оку-

панта. Я, наприклад, дуже сумніваюсь у національних якостях тих наших діячів, які мислять по-російському чи по-польському. Я певен, що вони вороги комунізму, але хтозна, чи вони — за умов ліквідації комунізму — не примирились би якось з російським окупантом.

Письменник, учитель і священик не сміють писати й розмовляти поганою мовою, бо цим вони псують цілу націю. Їх відповідальність у цій ділянці більша, ніж відповідальність інших громадян.

Ол. Шпилька забагато вживає чужих слів, хоч і подає їх у лапках: "вредітєльство", "кара", "спутнік", "маркет", "безобразіє", "большевики", "совєтський", "за рубежами" тощо, тощо. Чуже слово, узяте в лапки, ніколи не було засобом гумору. Навіть в Україні того тепер уникають. Масове вживання таких слів збіднює, жаргонізує літературну мову. Цим письменник знижує культуру свого народу, себто цілком розминається із своїм завданням. Якби так Ол. Шпилька заглянув у ч.120 "Нових Днів". Там є дві гуморески Остапа Вишні, у яких у лапки взято лиш один вираз, якого замінити українським виразом, хоч слова в ньому й так українські, із збереженням його "запаху" ніяк неможливо: "для пользи служби". Ол. Шпилька, пишучи гумореску на тему, подібну до згаданих Вишниних, вжив би з десяток жаргонових виразів у лапках.

Це, між іншим, є великою вадою і двох відомих еміграційних гумористів: М. Понеділка та Ів. Керницького, які вживають таких слів у стократ більше від Ол. Шпильки. І шкода буде, як О. Шпилька у них учитиметься.

Поруч з цим Ол. Шпилька зовсім без потреби бере українські слова в лапки: "урки", "батяри", "вірнопіддані", (за одним) "махом" і т.д. Звичайне слово, взяте в лапки, також не стане "гумористичним".

Є у Ол. Шпильки рясненько й російських слів та виразів, а також і галицьких провінціялізмів: "функціонує" (ст. 101), "ввійдіть і становище" ("войдіте в положеніе"), "вопросів" (ст. 61), "безличник" (ст. 61) тощо, тощо. Та найбільше допікає доброму українському мовлянинові оте бридке російське "бувший" замість українського "колишній". Цього "бувший" з якимось просто незрозумілим завзяттям тримаються галичани. Про це вже буквально сотні разів писано, говорено, але галичанин, здається, погодиться дати відтяти соким "колишній". За галичанами сліпо йдуть мовні небі вухо, ніж замінити російське "бувший" українським чупари із центру України — люди, які дома української мови не знали, або люди з низькою культурою взагалі. Дуже шкода, що ми це слово часто знаходимо і в творах Ол. Шпильки. Це доказ, що Ол. Шпилька, читаючи, не вміє бачити деталю, неуважно прислухається і придивляється до мови людей, які її таки знають добре.

Ол. Шпилька цілком нехтує милозвучністю своєї мови. Це ознака того, що він не літератор, а аматор, бо літератор, що хоч трохи ознайомлений з теорією літератури, не може нехтувати евфонією своєї мови. Це — просто принижуюча неохайність мовостилю! Чого, наприклад, варте звукосполучення хвт ("рух в Торонто...", ст.17), мвм ("там в машину", ст.69), ввз ("приправ взяти", ст.100), пзс ("хлоп з села", ст.64) і т.д. Українська мова дуже чутлива на евфонію. Тільки цим можна пояснити безліч варіянтів прийменників у нашій мові: в-у-ув-уві-вві, з-зі-із-ізо, над-наді-надо і т.д. Жодна інша мова світу не знає такого багатства приймennникових форм, як наша, то як же сміє письменник не скористати з цього багатства, щоб зробити свій мовостиль милозвучним, а не навалювати слово на слово, як куски скла?

Боюсь, щоб Ол. Шпилька знову не сказав, що цих форм не знають, а як і знають, то часто-густо вживають не так, як треба, і загально визнані письменники, то чого придираєшся до мене? Що ж, скажу ще раз: не вчіться в них, учіться в класиків.

Як бачимо, Ол. Шпилька, маючи великі здібності, має ще мало досвіду, а часто й мало знань, як будувати літературний твір, як орудувати основним "будівельним матеріялом", яким у літературному творі є завжди мова. За останніх пару років Ол. Шпилька зробив великий поступ. Дальша праця над собою, дальше поширення свого світогляду, опанування теорії літератури вивчення мови — забезпечить йому дальші успіхи в читача, які він уже безперечно має й сьогодні.

Ол. Шпилька безсумніву має талант, але письменникові ніколи одного таланту не вистачало: до нього ще треба багато знання і просто каторжної праці. Тільки у сполуці таланту, знання і праці письменник може створити справжній літературний твір.

Іван Багряний, ТЕЛЕФОН, вірші про звірів для дітей, стор. 45, обкладинка та ілюстрації автора, видавництво "Україна", Новий Ульм, Німеччина, 1960.

Проф. Євген Онацький, УКРАЇНСЬКА МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ, книжка У, літери К — Ком., стор. 567 — 692, видання адміністратури УАПЦ в Аргентині, Буенос-Айрес, 1959.

"ВІЛЬНА УКРАЇНА", журнал української визвольної думки, рік 7, збірник ч. 25, стор. 80 + 4, видання Української Вільної Громади, Детройт, США, 1960.

Докія Гуменна, ЖАДОБА, оповідання, стор. 217, обкладинка (двокольорова) Л. Кузьми, з "Переднім словом" авторки, видання Об'єднання українських письменників "Слово", Нью-Йорк, США, 1959.

У книзі вміщено чотири довших оповідання, написані ще до другої світової війни. Як говорить авторка в передмові, це "оповідання, об'єднані однією ідеєю. Правда, ця ідея — емансипація жінки — була нова в минулому столітті. Рівність жінки й чоловіка сьогодні вже доконаний факт".

Виходить так — із слів самої авторки — що нема потреби читати й самі оповідання, бо раз у творі застаріла ідея і ставиться проблема, яка вже давно розв'язана, то для чого ж і "город городити"?

Але це зовсім не так. Сучасний наш читач прочитає книжку з великим задоволенням і цікавістю, бо не "жіноча ідея" головне в цій книзі (авторка зовсім даремно "політикує" в передмові!): читач зустрінеться в хороших оповіданнях Докії Гуменної з повнокровними живими людьми, які бачать навколишній світ кожне по-своєму, які нічим не схожі одне на одного, не є статистами для письменника, а тим більше не є пропагандистами "ідеї емансипації жінки".

У деяких оповіданнях Д. Гуменна поведе свого читача в невідомі йому краї — аж у далеку Туркменію. А що в нашій літературі знайдете про Туркменію? Хіба що ще симпатичну Чапленкову повість "У нетрях Копет-Дагу"...

Оповідання добре збудовані. Мовостиль у авторки власний, добрий. Спокійна епічна розповідь справжнього прозаїка. Речення збудовані міцно: Докія Гуменна — одна з небагатьох на еміграції, яка може сміливо сказати, що

вона опанувала синтаксу. Лексика багата й чиста. Взагалі книжка дуже легко й приємно читається. Рекомендуємо її всім нашим читачам. Це — справжня хороша проза.

Разять технічні недоліки. Наприклад, сторінка часто (ніби навмисне навіть!) починається неповним рядком (часто двома трьома словами) та ще й кінцем відступу (стор. 35, 76, 213 і т. д.). Складається враження, що друкар ніколи книжки не бачив, а як і бачив, то не вміє бачити деталю в ній. Як у мене щось подібне трапиться в журналі, то я просто хворію пізніш. А це ж не журнал, а книжка!

ПРОМІНЬ, ч. 1 (січень) і ч. 2. (лютий), стор. 32 + 4 обкладинки, видання Союзу Українок Канади, Вінніпеґ, Канада.

Це новий журнал, досі СУК видавав окрему сторінку в "Українському Голосі".

Журнал гарно видрукований, на доброму папері, стандартна обкладинка (повторюється в кожному числі) В. Доброліжа.

Щодо змісту, то цей журнал нічим не вирізняється між іншими подібними. Тематично теж нічого нового не дає. А шкода, бо так хочеться взяти в руки журнал, щоб побачити щось нове, сучасне! А в першому числі майже всі літературні твори сороклітньої давности: Уляна Кравченко, О. Олесь, Наталена Королева... Навіть сама назва журналу могла бути свіжою яких 40-50 років тому.

Цей журнал піддав мені ще одну "єретичну" думку: для якої мети тепер існують жіночі організації? Якби я був жінкою, то я ніколи не належав би до жіночої організації: я вважав би це образою для себе. Вище я цитував Д. Гуменну, що "рівність жінки й чоловіка сьогодні вже доконаний факт". Я б пішов ще далі: перевага жінки над чоловіком у всіх ділянках життя стане доконаним фактом у найближчому майбутньому. Зверніть увагу, скільки вже тепер у нас є жінок лікарів, адвокатів, інженерів, вчених (навіть академіків!), малярів, письменниць, музик тощо, тощо. Я, наприклад, вірю в жінок більше, ніж у чоловіків, тому прикро дивитись, як вони витрачають час, енергію і кошти на щось "своє", "жіноче". Скільки б вони могли зробити корисного в загальних організаціях наших! От, для прикладу, в СУЖЕРО колись ми пробували були творити жіночі відділи — нічого не вийшло, жодного відділу нам створити не вдалось. Пішли на інший шлях: жінка — рівна з чоловіком і мусить бути поруч з ним у загальному відділі. Маємо тепер не тільки багато членів-жінок, а вони часто вже й керують відділами. І саме ті відділи, у яких є багато жінок, найкраще працюють, завжди мають повну касу. Справді: для чого штучно ділити людство на дві частини?

Якби на сторінках рецензованого жіночого журналу розпочалась дискусія на цю тему, то це була б одна з найцікавіших дискусій нашого часу. І "Промінь", замість сумнівної якости літератури сороклітньої давности та нудних дописів про "чайні прийняття", заповнив би свої сторінки животрепетними проблемами сьогоднішнього дня.

Митрополит Василь Липківський, ВІДРОДЖЕННЯ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ (1917-1930), стор. 335, в-во "Добра книжка", випуск 160, тираж -3.000, Торонто, Канада, 1959.

Справді: "Дивні діла Твої, Господи!", коли історію української православної церкви та ще такого автора, як митрополит Василь Липківський, (лише згадка цього імені голову кожного православного українця мимоволі схиляє вниз), видає найбільший ворог православія взагалі, а українського зокрема, відомий Олександер Мох. Це жахливі наслідки окупації і війни. А разом і наслідки роз'єднання української православної церкви і спекуляції певних "церковних" діячів на почуттях вірних.

До книжки додано передмову видавця, у якій розповідається про історію рукопису. Видавець (Олександер Мох) у цій передмові згадує, що назва цієї праці в рукописі була: "Історія Української Православної Церкви", але на книжці таки стоїть відродження не "Української Православної Церкви", а "Відродження Церкви в Україні". Це не випадково — це має своє значення: церква тільки в Україні, але вона не українська. Це трохи нагадує підокупаційні назви в Україні: Спілка Письменників України, але вона не українська, бо там є й росіяни, і жиди, і поляки і хто хочете...

Не маючи рукопису, важко щось сказати, як видана ця праця. Будемо сподіватись, що УВАН поробить заходи, щоб рукопис митрополита Василя Липківського опинився в її архіві і став доступний для вивчення.

ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ ДЛЯ ВІДМІЧЕННЯ 50-ЛІТТЯ ПРАЦІ "УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ" (1910-1960), текстів 230 сторінок, з оголошеннями разом 288 сторінок, видавнича спілка "Тризуб", Вінніпеґ, Канада, 1960.

У цілому ряді статтей "Альманаху" висвітлено не тільки історію одного з найстарших і найповажніших українських тижневиків у Канаді, "Українського Голосу," а й показано розвиток українства в Канаді взагалі, подано оцінки українців канадійськими державними чинниками тощо. Дуже цікава стаття Д. Лобая "Українська преса в Канаді", у якій показано розвиток української преси в Канаді від самого початку аж до наших днів. Роля української преси в Канаді, а зокрема "Українського Голосу", який від першого свого числа був важливим освідомлюючим чинником, варта спеціяльного вивчення.

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ т-ва "Відродження", текстів 138 стор., разом з оголошеннями — 160, Буенос-Айрес, Аргентина, 1960 р.

У цьому збірникові є кілька цікавих статтей: проф. В. Дубровський — "Акад. Дмитро Іванович Багалій", Іван Бандура — "Харківщина за німецької окупації", кілька спогадів та інші матеріяли.

КАЛЕНДАР "СВІТЛА" (написано без лапок), на Божий 1960 рік, календар і тексти — 183 стор., разом з оголошеннями — 208.

У збірнику подано церковний устав та цілий ряд статтей.

АЛЬМАНАХ (Календар) "Гомону України", на 1960 рік, календар і тексти — 163 сторінки, разом з оголошеннями — 192, видання "Гомону України", Торонто, Канада.

У збірнику є трохи літературних матеріялів, цілий ряд статтей, спогади тощо.

Іван Смолій, У (???) ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'Ї, повість, літературна редакція Вячеслава Давиденка, обкладинка Олександра Климка, в-во "Свобода", Джерсі Сити, США, 1960.

Проф. Микола Величківський, НАШІ ВТРАТИ В ЛІСІВНИЦТВІ, стор.28, в-во, "Український Господарник" Нью-Йорк, США, 1959.

Книжечка присвячена пам'яті вченого-лісовода Пет-

ра Архангельського (16 березня 1888 р. — 24 березня 1959 р.), який останні роки свого життя був священиком, настоятелем Святопокровської парафії в Монтреалі, Канада. о. Петро був дуже шанованим і любленим священиком, він багато працював на громадській ниві, особливу увагу приділяв українській школі.

Зміст книжечки: Передмова від видавництва, Передмова від автора, Учений лісовод Петро Архангельський, Науково-журналістична праця покійного П. Архангельського.

Видавництво в передмові обіцяє ще видати й наукові праці П. Архангельського.

"ТРИЗУБ", двомісячник, орган Української Національної Державної Думки, ч. 1, січень-лютий, 1960, стор. 24, видання УНДС, Нью-Йорк, США.

Досі УНДС видавав бюлетень, з січня почав видавати "Тризуба", назвавши його чомусь "Орган Української Національної Думки", хоч треба було його назвати органом УНДС, а в підзаголовку дати "Дмомісячник української національно-державної думки", бо виходить... неписьменність.

У першому числі цього журналу вміщено такі матеріяли: Передова "Чому "Тризуб"? (Намір продовжувати традицію і основні настанови "Тризуба", заснованого Симоном Петлюрою в Парижі в 1925 р., який виходив до 1940 року), Євген Пастернак — "Політика неґації" (полеміка з ОУН полк. Мельника), А. Зубенко — "В сорокові роковини Зимового походу", М. Кучер — "Театральний жест, чи політика" (про тиждень поневолених націй у США), Гр. Маслюк — "Марія Заньковецька і "Наймичка" та його ж стаття "Жидівські погроми в Україні", коментарі та вияснення.

Журнал робить приємне враження — відчувається енергійність і впевненість авторів та редактора у своїх поглядах. З великою приємністю читається стаття А. Зубенка "В сорокові роковини Зимового походу". Такі статті цікаві всім, а особливо їх варто рекомендувати молоді і старшим з нової підрадянської еміґрації. Часто прикро стає, що досі нічого не видано з того періоду нашої історії солідніщого, а як і видано, то воно давно випродано і тепер з часів наших визвольних змагань на ринку нічого не дістанеш. Якби "Тризуб" перевидав щось із спогадів учасників нашої Національної революції, то зробив би дуже добре діло. А саме цій партії треба подбати про такі видання.

Гришко Василь І., "ЩО Й ТРЕБА БУЛО ДОВЕСТИ", (Відповідь на совєтську "відповідь" з приводу моєї відповіді Смоличу), стор. 23, в-во "Ми ще повернемось!", Новий Ульм, Німеччина, 1960.

Гришко Василь І., ПРАВДА ГОВОРИТЬ САМА ЗА СЕБЕ (Ще одна відповідь совєтським фальшивникам), стор. 41, в-во "Ми ще повернемось!", Новий Ульм, Німеччина, 1960.

"УКРАЇНСЬКИЙ ЗБІРНИК", книга 16-та, стор. 132, видання Інституту для вивчення СССР, Мюнхен, Німеччина, 1960.

Зміст "Збірника": "М. О. Вєтухів", некролог, В. Кубійович — Зміни в стані населення совєтської України в рр. 1927—1958, Є. Ґловінський — Україна в семирічному пляні, Н. Теодорович — Російська православна церква в Україні, прот. Д. Бурко — Сучасне становище православної церкви в Україні, Н. Полонська-Василенко — "Розвиток науки в Українській РСР за 40 років".

50-ЛІТТЯ "УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ".

Один з провідних українських тижневиків у Канаді — "Український Голос" — 16 березня ц. р. відзначив своє 50-ліття. З цієї нагоди часопис одержав привітання від прем'єра Канади Дж. Діфенбейкера та від прем'єрів шістьох провінцій Канади.

Прем'єр Канади у своєму привітанні відзначає, що "впродовж півстоліття "Український Голос" гідно обслуговує українську громаду в Канаді і стало підтримував традиції своїх предків, одночасно закликаючи до повної лояльности Канаді".

Дуже цікаві привіти від голів провінційних урядів. У цих привітах оцінюється вклад українців у життя Канади та їх питома вага в Канаді. Ось уривки з деяких з них:

Прем'єр Манітоби Дафф Роблин пише:

> "Для тих, що прагнули бути власниками землі, Канада стала принадною через те, що вона давала землю дарма. Але були ще й інші принади: повна свобода — релігійна, культурна та політична; рівність у суспільстві й освіті; надія на кращі умови праці. Канада мала багато дечого, щоб дати тим давнішим піонерам, але вони теж привезли з собою багато дечого до своєї прибраної країни.
>
> Українці відомі з своєї лагідности, гостинности та миролюбивости, а також із своєї працьовитости. Прибувши сюди з території, що вважається одною з найбагатших у світі, із країни, де перехрещуються шляхи між Европою та Азією, і яку природа щедро обдарувала земними багатствами, вони привезли з собою багато цінного для збагачення канадського життя: любов до землі, народну культуру, неперевершену поезію і баляди, драму, музику, мистецтво, жадобу волі і прив'язання до своєї власної культури.
>
> Ми в Манітобі гордимося з того, що можемо вважати наше столичне місто Вінніпеґ також столицею канадських українців. Ми радіємо також, що ця піонерська газета так довго мала свій осідок тут. Без газет українською мовою вклад у канадіянізм не був би такий ефективний. Я бажаю Вашій газеті тривалих успіхів".

Прем'єр Саскачевану Т. С. Доґлас, між іншим, пише таке:

> "Перші українці прибули в Канаду 1891 року і за цими першими піонерами почало прибувати чимраз більше число цього витривалого і працьовитого народу. Вони привезли з собою свої традиції, свою музику, своє мистецтво й літературу і додали до культурної спадщини піонерів, які прибули з інших країв. Свою силу і вітальність Канада завдячує власне гармонійному поєднанню різних національних культур і традицій.
>
> Українці відограли особливо важливу ролю в розбудові Саскачевану. Майже кожний десятий мешканець нашої провінції є українського роду і українці становлять у Канаді нашу третю найбільшу національну групу. В останніх роках минулого століття Ваші діди вперше рушили плугом скибу в багатьох місцевостях нашої провінції. Сьогодні українці Канади заступлені у всіх зайняттях і професіях і вони причиняються до швидкого розвитку Саскачевану".

У привіті прем'єра Альберти є таке місце:

"Українці Канади відограли важливу ролю в розбудові нашої великої країни, особливо в західніх провінціях. Їх вклад у культурний та економічний розріст нашої країни продовжує і поширює теперішнє покоління, яке бере участь у всіх ділянках канадського життя, зберігаючи одночасно любовно плекані традиції своїх предків.

В імені уряду і народу Альберти висловлюю найщиріші побажання успіху канадцям українського роду та "Українському Голосові".

Ці привітання свідчать не тільки про вагу "Українського Голосу", а й про питому вагу українців у Канаді. Канада сьогодні для України та її визвольної боротьби має виняткове значення. Українці в Канаді посідають важливі пости у федеральному уряді та в урядах окремих провінцій. Уряд Канади, зокрема його теперішній прем'єр, Високодостойний Джан Діфенбейкер, не раз засвідчив своє найкраще ставлення до нашого народу, зокрема обороняв права нашого народу на міжнародньому форумі.

До зросту ваги українства в Канаді без сумніву найбільше спричинився "Український Голос" і Союз Українців Самостійників, органом якого від 1910 року є "Український Голос".

Заснували "Український Голос" канадські вчителі-українці в березні 1910 р. Першим його редактором був В. Кудрик (тепер православний український священик).

"Український Голос" відограв виняткову ролю в організації Української православної церкви в Канаді, він звів бої за нашу національну назву, виступив гостро проти назв "русин", "польський русин", "австріяк", "буковинець", "галішіен" тощо, тощо. Взагалі, розвитку українства в Канаді сьогодні не можна відокремити від історії "Українського Голосу".

"Український Голос" тепер виходить щотижня на 12-ох сторінках великого формату. Редагує його тепер визначний канадський журналіст Ів. Сирник — українець, що народився вже в Канаді, також колишній учитель середніх шкіл.

"Український Голос" міцно стоїть на позиціях Української Національної Ради.

Нам приємно від імені всіх наших співробітників і читачів з цілого світу висловити "Українському Голосові" найкращі побажання з нагоди його 50-ліття і побажати йому ще більших успіхів на службі українському народові і Канаді!

УКРАЇНСЬКИЙ ОГЛЯД, ч. І. (невідомо за який місяць!), 1959 р., стор. 96, ч. 2, січень-лютий, 1960 р., стор. 112, Нью-Йорк, США, багато але не завжди якісно ілюстрований. Ціна окремого числа — 75 центів. Редагує колегія, гол. редактор — М. Шлемкевич.

Це журнал, видаваний за зразком американських "дайджестів", себто є журналом передруків кращих і цікавіших творів з інших періодичних видань. Таке видання безперечно потрібне, щоб подати звичайному читачеві цікавіші матеріяли так, щоб він їх таки прочитав, не витрачаючи на це багато часу й зусиль. Такі видання конечні, щоб виробляти читача, підготовляти його до солідніших творів. Особливо таке видання бажане на американському континенті, де всім і ніколи нема часу.

Треба сказати, що журнал зроблений цікаво і багато культуріше за інші такого типу. Перш за все, в ньому подані джерела, досить приємні багатокольорові обкладинки, здебільшого цікаві матеріяли, більш-менш культурна мова, хоч якщо журнал не матиме в майбутньому порядного мовного редактора, то він таки лишиться поза межею культури, бо лексика в ньому не завжди чиста, але завжди убога, а замість законів синтакси — холодець, та ще й часто-густо зварений з поганого (чужого!) м'яса...

На жаль, треба відзначити, що перші два числа зроблені дуже поквапно. Наприклад, як ми вже згадували, на першому числі навіть не позначено місяця видання, в обох числах ми не знайшли, як часто виходитиме журнал: раз на тиждень, раз на місяць, на два чи, може, й раз на рік?.. Треба бути справді виняткова довірливим читачем, щоб за такої інформації вислати передплату!

Разить також просто рабське наслідування американського стилю та зразків: невже видавці й редактори "Українського Огляду" відкидають навіть думку про власну винахідливість, творчість?.. А спробуйте — ану ж перевищите американців і примусите їх брати приклад з вас! Думаємо, що це цілком можливе.

Редакція й видавці просто рекордно самовпевнені й самозакохані. Наприклад, у першому числі на останній сторінці написано: "Журнал БУДЕ приємною лектурою для старших і він БУДЕ доброю й цікавою лектурою для молоді. Він ДАВАТИМЕ Вам не тільки ЗНАННЯ, але й РАДІСТЬ..."

На останній же сторінці другого числа це все вже в теперішньому часі: "Український огляд" ДАЄ не тільки знання, але радість. Він Є приємною й корисною лектурою для старших і молодших".

Отаке: "Прийшов, побачив, переміг!" Легко й просто. Як у казці.

Чи не солідніше було б сказати, що ми НАМАГАТИМЕМОСЬ його таким зробити, бо що ж лишається читачеві? Невже "Український Огляд" певен, що його читачі не думають і навіть не мають права на думку? А крім того, що має робити той, хто здобув "архивершинні осяги"? Тільки вмерти...

А все ж таки ми радимо нашим читачам познайомитись з цим виданням.

Докія Гуменна

ЖАДОБА

У цій книжці знайдете чотири оповідання, повні тремтіння самого життя. Вічні теми — приязнь, любов, кохання, родина — і несподівано-незвичайні ситуації.

Ціна книжки: 2 дол. 75 цент.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:

"Slovo" c/o Ukrainian Institut of America
2 East 79 Street, New York 21, N. Y., U. S. A.

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.,
Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

Подвоїмо кількість передплатників журналу до його 10-річчя!

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
ЦЕНТРАЛЯ

"Нові Дні", Вінніпеґ, 7 квітня 1960.
Видавець — редактор П. Волиняк, ЧСПР.: През./5310 Торонто, Онтаріо.

Дорогий пане редакторе: —

Десятиліття журналу "Нові Дні" — це такий момент, що його не можна не завважити.

Пробиватися і формувати думку громадянства, не належить у наших умовах до легких завдань. Треба багато сили волі й великого запасу енергії. Відзначуємо цей факт із щирою симпатією, передусім на Вашу адресу, Петре Кузьмовичу, бо це якраз Ви виказали в цьому десятилітті ці цінні прикмети.

Прийміть з цієї нагоди наші щирі побажання всього добра на майбутнє.

З глибокою пошаною до Вас

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
ЦЕНТРАЛЯ
В. КОХАН, екзекутивний директор

До видавництва "Нові Дні", Торонто.

Шлю 8.00 дол., з яких 5.25 за продані "Соняшники", а 2.75 — скромний дар на розбудову "Нових Днів".

З глибокою пошаною та з побажаннями найкращих успіхів

протоієрей Є. ЧИЖІВ, Монтреаль, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд.

З пошаною
Іван ДОВГАЛЬ, Ембрідж, Па., США.

Шановний п. Волиняк!

Шлю на Вашу адресу чека на 5.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд.

А. НАДОЛ, Торонто, Канада.

Високоповажаний пане Волиняк!

Щиро вітаю Вас з десятиріччям "Нових Днів". Велика заслуга належить Вам за ту величезну роботу, яку Ви виконали за останні десять років. Читачі Вам безмірно і щиро вдячні і бажають Вам здоров'я і довгого віку.

М. ГРУШЕЦЬКИЙ, Париж, Франція.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 4.00 дол. на допомогу у висилці книжок в Півд. Америку.

З пошаною
Марія КЛЕПАЧІВСЬКА, Вермонт, Ілл., США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплат на "Нові Дні" й "Соняшник", решту — 2.50 дол. — на пресовий фонд журналів.

З пошаною Ол. МАРТИНЕНКО, Міннеаполіс, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 14.00 дол., з яких 12.00 дол. на передплату для мене, п. М. Чишкалі та п. Ользі Вебер, а два доляри від мене на пресовий фонд.

Читаємо Ваш журнал від 1956 р., але досі купували його. Тепер стаємо передплатниками.

З нагоди десятиліття журналу бажаю Вам найкращих успіхів та висловлюю найщирішу подяку за Вашу тяжку, невтомну працю у виявленні та поборюванні комуністичних злочинів і всякої ворожої неправди.

Нехай Вас Бог охороняє!

З пошаною
Д. КИРИЛЕНКО, Ютика, США.

Шановний Петре Кузьмовичу!

Шлю 3.50 дол. за передплату для нового передплатника.

З пошаною,
П. ШАХІВ, Порт Альберні, Бр. Кол., Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю Вам чотири фунти, з яких 30 шіл. на віднову передплати, 30 шіл. за нового передплатника, адресу якого додаю, а один фунт на розбудову журналу.

З правдивою до Вас пошаною
Г. БАТУРИНСЬКИЙ, Камбраматта, Австралія.

Високоповажаний пане редакторе!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 дол. на пресовий фонд "Нових Днів".

Бажаю успіхів у дальшій праці.

Ваш
Андрій КАЧОР, Вінніпеґ, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з яких 3.50 на передплату, а 1.50 на видавничий фонд.

З правдивою пошаною до Вас
М. ІВАНЕНКО, Каледон Іст, Онт., Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Переобтяжений науковою працею в двох напрямках — зоологія та стародавня історія (щойно послав до друку 10-ий випуск моєї історії, яка складається вже майже з 1200 сторінок), я, на жаль, не можу допомогти Вам зараз своєю співпрацею. Проте, я повинен відзначити, що дуже ціню "Нові Дні" і від щирого серця бажаю їм успіху. Гадаю, що деякі мої критичні завваги спричиняться до дальшого поліпшення видання.

Ви звете часопис універсальним, навряд чи це вірно. Це — літературний місячник. Наукові, навіть історичного змісту, статті друкуються у Вас рідко. Це дуже велика прогалина і дуже типова для всіх українських часописів: науку якось оминають. Я сам науковець, але я проти занадто спеціяльних наукових тем у часописі типу "Нових Днів". Є загальні проблеми біології, фізики, астрономії, геології і т. д., мимо яких культурний українець пройти не може. Але де він прочитає українською мовою те із згаданих наук, що зараз цікавить кожну культурну людину?

Отже, мені здається, що було б бажане поширити рямки часопису, а коли цього з будь-яких причин не можна зробити, то називати "Нові Дні" тим, чим вони є — літературним часописом.

Візьміть, будь ласка, ч. 121 й зробіть аналізу змісту: на долю літератури припадає 5.5 сторінки, решта спогади, дискусія про літературу. Між іншим, замість

того, щоб оповідати про діяльність Івана Ле, чи не доцільніше було б надрукувати щось із творів цього автора (так же і зроблено! Ред.), зовсім забутого читачами з дуже різних причин. Не зрозумійте мене неправильно: я за дискусію, за критику літератури, але коли збережена певна пропорція між нею та критикою.

Із 5.5 стор. "літератури" в ч. 121 дві припадає на поезію. Я сам трохи грішив і надрукував дві книжки поезій, але вважаю, що "Нові Дні" трохи переобтяжені поезією: цілком вистачить дати одну сторінку поезії на число.

Біда поезій у тому, що вони в одне ухо входять, а в друге виходять. Треба бути справді добрим поетом, щоб написати "вічні" вірші. Ви часто передруковуєте вірші підрадянських українських поетів. Часто-густо вони не стільки вартісні самі, скільки інформують, що тепер пишуть ТАМ, себто це служить деяким покажчиком того, як там широко відкритий клапан для дихання неомарксованим повітрям. Показова сама тематика радянських віршів.

Звертає увагу також велика кількість об'яв у тексті. Не враховуючи малих, у ч. 121 три повних сторінки об'яв. Зрозуміла річ, що "гроші — основний нерв війни" й на культурному фронті, але американізація в цьому напрямку, я думаю, завелика, ураховуючи невеликий об'єм журналу.

Якщо це крок (так я гадаю) до дальшої розбудови журналу, то застереження повинні відпасти. "Нові Дні", мені здається, по десятьох роках "випробування" могли б перетворитися в більший і справді універсальний часопис, і думаю, Ви в цьому напрямку знайшли б собі велику підтримку в усіх українців: хліба, духового хліба ми потребуємо.

Вибачте, що я дозволив собі вискочити, як Пилип з конопель, із критикою Вашого часопису, але сподіваюся, що думка читачів буде для Вас корисною.

З побажанням успіху "Новим Дням" та їх редакторові, лишаюся постійним Вашим читачем —

С. ПАРАМОНОВ, Кенберра, Австралія.

Дякую, пане професоре, за завваги й поради. Маєте рацію у всьому, здається. Не враховуєте лиш одного: щоб дотримати пропорції у матеріялі, та ще й дати такий матеріял, який редактор уважав би добрим і цікавим для своїх читачів, то треба б мати у редакційній течці стало в запасі не менше сотні нових віршів, кільна десятків оповідань, цілу купу статтей з різних ділянок науки, з десяток висококваліфікованих авторів "про запас", яким можна кожної хвилини замовити бажану статтю на будь-яку тему... Це все мають усі журнали світу, крім наших еміґраційних. Якби я це мав, то я б Вам тоді показав, як треба редагувати й друкувати журнал! Ну, й що це за редактор, як він майже ніколи не відкидає матеріялу?..

Моя трагедія в тім, що не тільки читачі, а навіть автори цього моменту не враховують. У мене ніколи нема в запасі навіть поезій, а як я одержу від когось навіть погане оповідання, то тішусь ним, як дитина. Навіть нема відки передрукувати путящого оповідання. А читач його хоче, аж мліє. Ось Вам приклад з оповіданням молодого підрадянського письменника А. Дімарова "Жінка з дитиною" — воно мало стільки відгуків читачів, як жодне інше оповідання за 10 літ існування журналу. Я спеціяльно цікавився, чим саме воно припало до смаку читачам. Виявив, що не тільки тим, що воно грамотно мовно й літературно зроблене, а головне моральною чистотою людських взаємин та яскравим зображенням характерів героїв. Якби я мав змогу мати в кожному числі оповідання, яке б припало так до смаку читачам, то може б я й не ганявся за оголошеннями.

Признаюсь щиро, що якби не оголошення, то журналу давно не було б. На жаль, ніхто не знає того, що за останні 5—6 літ тираж журналу піднявся на яких 2—3 сотні примірників, а вартість друку піднялася точно вдвічі! Я прошу читачів одного: дві тисячі платних примірників і тоді я не ходитиму, а літатиму, бо візьму когось на працю (хоч пошту розібрати й випакувати журнал!) і щось платитиму авторам. Але я тепер навіть друкую менше двох тисяч, то скільки ж я маю платних з них?.. Півтори тисячі ще нема...

Назвати "Нові Дні" літературним місячником не можна.

Оце і все. Не згоден з Вами в одному: Ви згадуєте Маркса... В СРСР викинули на смітник не тільки Маркса й Енгельса, а й Леніна. Нічого там іншого, крім огидної російської імперіялістичної диктатури нема. Якщо Ви придивитесь добре, то побачите, що Ленін, присягаючи на Марксову бороду, давно заперечив у практиці його науку... Сталін і Хрущов, присягаючи на

Український Робітничий Союз

ОДНА З ПЕРЕДОВИХ БРАТСЬКИХ І ДОПОМОГОВИХ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ.

Понад 24.000 членів — сім мільйонів майна́ — два мільйони надвишки. Модерні і догідні роди обезпечення — низька членська вкладка — надзвичайна допомога. Допомога у випадку хвороби й каліцтва — безробіття та іншого нещастя. Допомога студіюючій молоді — стипендії — семінарі — спорт — дитячі підприємства — літні табори. Допомога українським культурним, громадським і гуманітарним установам.

ПЕРШОКЛЯСНА ВАКАЦІЙНА ОСЕЛЯ В ҐЛЕН СПЕЙ, Н. Й.

Мальовничий простір розкішного парку — модерно устатковані кімнати — першокласний харч — модерний павільйон для танців — джерельне озеро — купання — спорт — культурна розвага.

ТИЖНЕВИК "НАРОДНА ВОЛЯ"

Виразник української демократичної і державницької думки.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

всеукраїнська установа — гордість української спільноти в Америці і Канаді. Він об'єднує всіх американських і канадських громадян українського роду без огляду на їхнє релігійне вірування, територіяльне походження і політичне переконання.

Вступайте в члени Українського Робітничого Союзу. Пишіть до Головної канцелярії на адресу:

UKRAINIAN WORKINGMEN'S ASSOCIATION
440 Wyoming Ave., Scranton, Pa., U. S. A.

Ленінову лисину, давно відмовилися навіть від елементарних засад ленінізму. На жаль, в СРСР добре знають ціну тим усім "теоретикам"!

П. ВОЛ.

Шановний пане Волиняк!

Пересилаю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на розбудову видавництва.

З пошаною

Г. МИХАЛЬЧУК, Армстронґ, Онт. Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 25 долярів, з них 4.00 на віднову моєї передплати, 3.50 на віднову "Соняшника" моїм онукам, які залюбки його слухають (особливо їм подобається вірш "Як кіт одягався") і завжди, як помоляться і полягають, то ми мусимо їм його читати, — а решту я плачу за інших своїх "підопічних".

Думаю, що дуже добре робите, що не втаюєте отих усяких погроз — еміґрація мусить знати правду, мусимо знати, які люди ще є між нами.

Здоровлю щиро, бажаю здоров'я, сили, енерґії та повного успіху у Вашій праці для українських дітей.

Щасти, Боже, на все добре!

Марія КЛЕПАЧІВСЬКА, Вермонт, Ілл., США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і 1.50 дол. на розбудову журналу. Бажаю Вам дальших успіхів в поширенні журналу, придбанні фондів і в піднесенні його рівня.

Варто б Вам мати більше таких творів, як оповідання А. Дімарова "Жінка з дитиною". Його оповідання читається з найбільшою напругою від початку й до кінця.

Досить симпатично пише той Юхим Мартич. Його образки з Києва такі близькі нам через особу Шевченка, а двоє стареньких людей, що вивчають абетку, щоб могти самим прочитати твори свого улюбленого поета — просто зворушують.

Хочу теж похвалити Вас за відвагу розмовляти сміло й щиро з "людьми з того світу". Може за Вашим прикладом підуть інші, — побачивши, що Вам нічого не сталось, — як до нас приїде більше таких ансамблів.

Чула, що Ви обіцяли пані Кошиць приїхати до Вінніпеґу, щоб відвідати Осередок Української Культури та Освіти. Знайте, що наш донедавна оминаний та ігнорований Вінніпеґ уже від якого півтора року відвідало чимало визначних людей: Іван Багряний, Яр Славутич, проф. Доманицький, Олекса Булавицький, що привіз чимало своїх картин на виставку підчас Мазепинських святкувань, пані Дучимінська та Пеленська, а останнім часом — М. Денисюк.

Звичайно, що це трохи оживило наше одноманітне громадське життя.

З пошаною,

Є. СТАХОВА, Вінніпеґ, Канада.

Високоповажаний Петре Кузьмовичу!

Висилаю післяплату і передплату на "Нові Дні" і післяплату на "Соняшник". Прикро мені, що не зможу далі передплачувати "Соняшника", тому плачу борг і прошу мені більше не висилати.

Відмовляюсь від передплати "Соняшника", бо Ви зводите цей корисний журналик (без солодкого патріотичного забарвлення) до певного вужчого засягу, ближчого Вашим почуванням. Моя скромна думка, що релігійні питання є приватною власністю людини, а національні питання є власністю нас усіх. Шаную приватні погляди кожної людини (у нас говорили: хто любить попа, хто попадю, а хто попову дочку), але там, де мова про національні інтереси, не сміє бути жодних особистих смаків, уподобань та тенденційности. Тим більше, якщо мова про виховання дітей: не можна їх релігійно виховувати людям, які до цього не покликані — лишімо це священикам, нехай вони їх вчать релігії, а нам треба їх вчити любити рідний край таким, яким він є: з різними людьми, вірами й поглядами, якщо вони національно творчі.

З пошаною до Вас,

Михайло БЕЛЕНДЮК, Лонґ Айленд Сіті, США.

Дякую, дорогий пане Белендюк! Мені здається, що Ви дарма перелякалися: нікуди я "Соняшника" не "звожу" і не зведу. Якщо я не помиляюсь, то ми були добре знайомі ще в Австрії і вже хто-хто, а Ви добре знаєте мої погляди і, врешті, мою практику.

Я не навчаю в "Соняшнику" дітей релігії — звідки Ви це взяли? А щодо релігійности, то я тут з Вами не згоден: навчати дітей релігійности треба завжди і всім. Якщо ми здамо це тільки на священиків, то буде дуже погано. Хочби тому, що вони того зробити не зможуть фізично (не вистачить у них часу і змоги фізичної). Між іншим, знання Нового та Старого Заповіту і навіть церковного уставу ніяк не гарантує релігійности людини.

Та не буду Вас переконувати, бо вважаю, що настирливо переконувати в чомусь людину — значить робити насильство. Я цілком згоден, що у світі мусить бути так, що хтось "любить попа, хтось попадю, а хтось попову дочку". А в нас, то ще й додавали: "Ну, комусь найбільше до вподоби попова наймичка!" І цей четвертий має повне право й на таку любов...

Ви вислали забагато грошей — на "Нові Дні" залишилось на 30 місяців, тепер у Вас заплачено по ч.138 включно. П. Вол.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Вітаю Ваш задум. Ситникові вірші видати треба. Другого Ситника на еміґрації нема. Його збірка буде найкращим підручником для наших "модерністів". Хай учаться називати речі власними простими іменами — без квадратів і кубів. Як навчаться писати такою простою, зрозумілою, а тому й чарівною мовою, якою писав Михайло Ситник, ніхто їх не насміліться брати в "котячі" лапки й не розглядатиме їхнього "модернізму" нарівні з божевіллям. "Сірі стіни" й "важкі мішки з картоплею" (Ю. Тис) таки хочуть поезії, віршів-картин, з душі й серця авторового, а тому й зрозумілих читачеві. Коли ж автор калічить не тільки картини, а й читачеву рідну мову, коли він глумиться над читачем для своєї насолоди, то як це можна назвати поезією?...

Не тільки вітаю Ваш задум, а й підтримую. Декларую негайно на Ваше повідомлення внести на видання збірки поезій покійного Михайла Ситника 25 долярів.

А зараз шлю 5.00 дол., з них 3.00 на книжки: "Граматика" Д. Кислиці, Ваша читанка "Київ" та "Мої дні" Б. Олександрова. Між іншим, що за розмір вірша "В хвилині смутку"? Я не помилився, пишучи минулого місяця, що

Борис Олександрів
Нанизує другий разок "олександрів"
А геній Свирид і п'ятнадцяту б з'їв цибулину,
Та страхом вдавився — боявсь переміни Ломачки в Дубину.

Решту грошей дарую на купівлю нового редакційного коша — він Вам пригодиться не тільки для "модер-

ністів" та ось таких листів, як мій, а й для багатьох інших речей, які все таки якось потрапляють на сторінки "Нових Днів" та "Соняшника".

Додаю список поезій М. Скрипника, які я можу вислати.

Ваш,
Іван ХАЛЯВА, Детройт, США.

Дорогий пане Волиняк!

... хочете видати збірку поезій Михайла Ситника, але маєте матеріяльні труднощі. Я перешлю Вам 10.00 дол... Це невеличка сума, але якщо поможе дещо, то я буду рада. Я взагалі дуже люблю лірику. Покійний Михайло Ситник — мій земляк, майже мій сусід.

Ваша,
Марина ЗЕЛЕНСЬКА, Річмонд Гілл, США.

До Високоповажаного пана редактора "Нових Днів"

Шлю Вам 12.00 долярів — 4.00 на розбудову, а за 8.00 прошу мені вислати журнали чч. 77-100 включно, себто 24 числа.

З щирим привітом,
Сильвестер МІЛЯНСЬКИЙ, Нью Гавен, Конн., США

Шановний Петре Кузьмовичу!

Шлю віднову передплати на "Нові Дні" і "Соняшника". Діти повиростали, то "Соняшника" прошу слати пані Олійник у Сант Томасі.

Додаю на розбудову журналів 1.50 дол.

К. та Ніна КУЗЬМЕНКО, Лондон, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати Вашого благородного журналу, а 1.00 дол. на пресовий фонд його.

Щиросердечно бажаю Вам найкращого успіху у Вашій надзвичайно важкій роботі.

З правдивою до Вас пошаною
М. МИКОЛАЄНКО, Детройт, США.

До видавництва "Нові Дні", Торонто.

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з них на передплату "Соняшника" 3.50 дол., а 1.50 дол. на допомогу "Соняшникові" від Меланії Андрі.

З пошаною до Вас
Віктор АНДРІ, Бронкс, США.

Вельмишановний Пане Редакторе!

У Вашому цікавому журналі з січня 1960 року, в розділі "Читачі пишуть", поміщено листа п. Ф. Федоренка з Дітройту США, де подано інформації, що не відповідають правді, — отже можуть спричинити моральну і матеріяльну шкоду українським католицьким парохіяльним школам, а нашій школі св. Юра в Нью-Йорку зокрема.

В ім'я правди подаємо оце декілька завваг. Почуваємо себе компетентними дати ці вияснення так, як впродовж кількох років ми є вчителями української мови у згаданій парохіяльній школі св. Юра в Нью-Йорку. Що більше, українська мова є обов'язкова в нашій школі від 1951 року.

Навчання її починається з другої кляси. У всіх клясах — кожного дня 40—45 хвилинна лекція української мови. У вищих клясах вивчається граматику, географію та історію України і літературу в об'ємі доступному дитині 10—13 років життя.

Просимо ввічливо помістити ці кілька завваг у Вашому журналі на тому самому місці, тобто у рубриці "Читачі пишуть". Наперед дякуємо Вам, ВШ. Пане Редакторе, за поміщення цього короткого листа.

Учителі української мови в Українській католицькій парохіяльній Школі ім. св. Юра в Нью-Йорку:

Надія ЛИТВИНЕНКО
Іван БЛИЗНАК

Н. Йорк, 24 лютого, 1960 р.

Вельмишановні пані Литвиненко та пане Близнак!

Друкую Вашого листа без найменших поправок і в тому місці, у якому Ви хотіли його бачити.

Не думаю, щоб п. Федоренко мав намір шкодити Вашій школі: навпаки, він мав намір помогти їй. Та й лист той позвився не як бажання нападу, а виключно в порядку оборони. Це Вам варто було б урахувати, бо як є якась хвороба, то треба шукати її збудника — інакше лікування неможливе.

Дозвольте Вас запитати: чи Ви мали в руках неперіодичне видання "Де наші діти?" (неперіодичний журнал Центрального батьківського комітету у Філадельфії)? Якщо так, то Ви мусите признати рацію п. Федоренкові, а якщо ні, то я б Вам дуже радив познайомитись з ним. На мою думку, це просто епохальне видання, хоч воно старанно замовчується у нашій пресі. Я не вірю в успіх того почину, бо там говориться лише півголосом, але навіть і цей "напівбунт" робить честь групі батьків-католиків, свідчить про те, що в них ще не цілком убито людину і українця. У тому журналі подано жахливі антиукраїнські факти, від яких мороз іде поза шкірою, але саме те, що самі католики осмілились їх оприлюднити, подає якусь мізерну надію і не викликає потреби негайно вдаритись головою об якийсь мур, щоб не жити на цьому світі.

На жаль, я не смію висловлюватись про ті справи, бо я православний — то справа самих католиків: як вони захочуть те все направити, то добре, а як ні, то мене однак не послухають...

А журналом тим таки поцікавтесь! П. ВОЛ.

Шановний пане редакторе!

Шлю віднову передплати і 1.50 на пресовий фонд. Мені дуже сподобалось березневе число "Соняшника". Даю Вам 4 нових передплатників "Соняшника". Висилайте всім з січня.

З пошаною
К. СКУБІЙ, Торонто, Канада.

Шановний пане редакторе Волиняк!

Шлю 10 долярів. З них 7.50 на віднову передплат "Нових Днів" і "Соняшника", а 2.50 на пресовий фонд.

Бажаю всього найкращого!

З пошаною
Ол. ІВАЩЕНКО, Чікаго, США.

Як ми згадували в попередньому числі, тепер видрукували листи, які в попередньому числі не могли вміститись. Редакція

UNIVERSAL HEATING
ТОРОНТО
УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:
Повітряне,
Водяне,
Парове.
Помпи та ойл борнери
Ремонт різноманітних огрівальних апаратів.
У разі потреби телефонуйте на телефони:
LE 4-8041 або ЕМ 6-4863

ОГЛЯД ПРЕСИ

СПРАВА СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

У нашій пресі останнім часом помітне чимале зацікавлення СКВУ. Особливо цією справою цікавиться winnipezький півтижневик "Новий Шлях" (Канада), який крім інших інформацій дав уже кілька передових статтей, присвячених цій темі.

На жаль, "Новий Шлях" не завжди чесно боронить своїх поглядів у цій справі. Наприклад, у передовій статті від 8-го квітня ц. р. редактор, обмірковуючи справу СВКУ впадає в зовсім зайве роздратування, яке тільки шкодить справі, передчасно ставить під сумнів можливості відбуття СКВУ, запевняє своїх читачів, що "політична консолідація вже загирена" і т. д., апелює до всіх (крім ОУН під проводом А. Мельника звичайно!), щоб вони перевірили "своє дотеперішнє становище", бо СКВУ може не відбутися...

Нас дивує такий передчасний песимізм. Адже справа СВКУ тільки тепер почала поважно обговорюватись у пресі і у відповідних організаціях, цілий ряд часописів ще взагалі не висловились з цього приводу, то нема потреби вже справляти панахиду по СВКУ.

Дуже неприємно вражає нечесність і несолідність "Нового Шляху" в доказах. Наприклад: умотивовуючи потребу створення сталої світової надбудівки, редакційна стаття цитує листа одного із засланих на Корсику українських діячів, у якому він нарікає на українців, що вони не зорганізували масових протестів з приводу заслання наших діячів на Корсику. Після цитати редакція "Н. Шляху" робить такий висновок:

> "А що протест був потрібний, то примінюючи засаду "на безриб'ї і рак риба", протестували — КУК перед французьким амбасадором у Канаді, а УККА перед французьким амбасадором у ЗДА, і на цьому кінець. Ні УНРада, ні УГВР, ні інша політична організація цього не робили, хоч їм цього ніхто не боронив, бо слушно вважали, що це не їхня справа й завдання".

Ми не певні, чи протестувала УГВР, але ВО УНРади вислав протестного листа до уряду Франції. Копія листа розіслана усім редакціям. Не могла не одержати його й редакція "Нового Шляху". Преса, яка прихильно ставиться до УНРади, цього листа видрукувала, наприклад, "Канадійський Фармер" подав його в числі від 18 квітня, щоб хоч із запізненням, а таки інформувати громадянство, що такий протест був, а "Новий Шлях" не тільки що не видрукував його, а ще й запевняє своїх читачів, що такого протесту взагалі **не було!** Чи можна вірити у щирість намірів "Нового Шляху" і організації, органом якої він є?

У цій же передовій кидається камінчиком "декому" (сміємо догадуватися, що "Новим Днем" — див. "Н. Дні" ч. 122, стор. 14), що

> "Однак дехто так панічно боїться отої громадської світової централі, що бажаючи не допустити до її створення, воліє разом із своїми непримиримими противниками влаштувати маніфестаційний світовий конґрес, який би тільки видав апель до світу в справі України і на цьому своє завдання закінчив".

Ніхто світової громадської централі не боїться. Боїмось іншого: якщо наші "націоналісти" будуть так "чесно й щиро" співпрацювати у світовій громадській централі, як вони "чесно" працювали в УНРаді, то що зміниться в нашому громадському житті? А сподіватись іншої співпраці нема жодної підстави, бо коли "Новий Шлях", знаючи що протест ВО УНРади проти запроторення наших діячів на Корсику був, пише, що його не було, то... шкода часу й на переговори навіть.

Взагалі "Новий Шлях" ставить питання на фальшиве підґрунтя: домагається установити мир між громадськими організаціями, "загирюючи" (за його власним виразом) політичну консолідацію. Це стрілянина з гармат по горобцях: громадський мир уже давно й повністю осягнено. Зокрема в Канаді. Якщо якісь організації "воюють" між собою, то це буває дуже рідко і ця "війна" точиться виключно за справи політичні: Державний Центр, чи партія? Отже: не загирюйте політичної консолідації, вертайтеся в УНРаду і втішайтесь повною єдністю та миром і спокоєм не тільки в громадському, а і в політичному секторі еміґрації.

Що може бути простіше і ясніше та доступніше для всіх?..

"ЗА УЧАСТЬ УКРАЇНИ В ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ", бюлетень Українського Світового Комітету для справ спорту, ч. 1 (3), березень, 1960, стор. 4.

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА РАДІОПРОГРАМА
В ТОРОНТІ

ПІСНЯ УКРАЇНИ

Слухайте нас кожної суботи від год. 4:30 — 5:30 по пол. і кожної неділі від год. 4:00 — 5:00 по пол. на хвилі 1250 з радіостанції CHWO.

На нашій програмі передаються політичні коментарі, новинки з громадського життя, оголошення літературно-мистецьких та громадських установ, комерційні оголошення, спеціяльні програми для дітей та жінок, виступають визначні українські мистці, науковці, журналісти, обговорюються актуальні події з українського життя.

Пишіть до нас про Ваші зауваги і побажання на адресу:

SONG OF THE UKRAINE, 64 Hewitt Ave., Toronto, Ont., Tel.: EM 6-3380 or LE 6-9398.

З нагоди річного засідання усіх членів Головного Уряду УНСоюзу, яке відбуватиметься 15—21 травня ц. р. в Торонті, 15 травня ц. р. о 8-ій годині вечора в авдиторії УНО 297 College St. відбудеться

ВЕЛИКА СОЮЗОВА ІМПРЕЗА

На імпрезі будуть приявні усі члени Головного Уряду УНСоюзу, яких вітатиме міністер праці канадського уряду — Михайло Стар.

У мистецько-розважовій програмі виступають: оперова співачка Марія Лисогір, артист Йосип Гірняк та Іван Керницький (Ікер) — усі з Нью-Йорку, квартет "Верховина" з Торонта та інші.

Організацією цієї імпрези займається канадська канцелярія УНСоюзу: 297 College St., телефон: WA 4-6302.

Згаданий вище Комітет поставив своєю метою одне завдання: домогтися участи України в Олімпійських іграх не в складі спортової делеґації так званого СРСР, а фактично Росії, а як самостійної державної одиниці.

Це завдання виняткової політичної ваги. Якби його вдалось здійснити, то це був би один з найбільших політичних здобутків еміґрації в боротьбі з російським окупантом.

Обов'язком кожного українця, — чи він цікавиться спортом, чи ні, — допомагати комітетові в його праці.

Адреса комітету й бюлетеня:

UKRAINIAN WORLD COMMITTEE
FOR SPORT AFFAIRS
P. O. BOX 2733 — BALTIMORE 25, Md., USA

МАНІФЕСТАЦІЯ УКРАЇНСЬКО-БОЛГАРСЬКОЇ ДРУЖБИ

Об'єднання Українських Письменників "Слово" влаштувало в суботу, 2-го квітня ц. р., в залях Українського Інституту Америки в Нью-Йорку, вечір болгарської літератури на пошану поета д-ра Христа Оґнянова. Вечір перетворився в маніфестацію українсько-болгарської дружби.

З болгарського боку були присутні: колишній дипломат, а тепер редактор журналу "Американ-булґаріан ревю", Никола Балабанов і його дружина, голова Американсько-Болгарської Ліґи Вільям Момчілов, голова нью-йоркського відділу Ліґи д-р Обрешков, шеф болгарського відділу "Вільної Европи" Никола Пенчев, журналіст Боян Чуканов, письменник Іскар Шуманов, піяністка Д. Дикова, молода письменниця Ґ. Заімова, режисерка д-р П. Атанасова та багато інших видатних членів болгарської колонії в Нью-Йорку. З українського боку у вечорі взяли участь: колишній посол Української Народної Республіки до Болгарії д-р Лев Ганкевич, президент УКК Дмитро Галичин, колишній міністер Карпатської України Юліян Ревай, мистець Михайло Мороз, Юрій Лавріненко, письменники Василь Чапленко, Фотій Мелешко, Іван Керницький, поети — Василь Барка, Леонід Полтава, Леонід Лиман, письменниця Олена Василева, співачка Ганна Ширей та інші.

У переповненій залі голова Об'єднання Українських Письменників "Слово" Григорій Костюк відкрив вечір надхненним словом про українсько-болгарські взаємини в минулому. Він привітав присутніх болгарів і підкреслив, що вперше за останні 40 років українські письменники мають можливість влаштувати літературний вечір болгарського поета. У своєму вступному слові він указав на велике значення українця Юрія Венеліна для болгарського Відродження в минулому сторіччі, Т. Шевченка і Марка Вовчка — для болгарської поезії та белетристики, Михайла Драгоманова — для болгарської науки. Сердечно подякувавши поетові Оґнянову за його щиру готовість прочитати кілька своїх віршів і цим самим дати свій внесок для болгарсько-української дружби, Гр. Костюк висловив бажання, щоб перша цього роду зустріч була лише початком нових взаємних зустрічей і розмов між болгарами і українцями. Після цього він попросив до слова д-ра Якова Гурського з Сиракузького університету.

У багатій на фактичні дані доповіді д-р Гурський подав спочатку загальний огляд розвитку болгарської літератури від другої половини IX ст. до середини XIX ст., коли починається модерний період в історії болгарської літератури, а потім зупинився на розвиткові болгарської поезії від її початків в середині XIX ст. до комуністичного перевороту 9-го вересня 1944 р. Протягом цілого періоду до цієї дати болгарська поезія мала вільний доступ до світової поезії і розвивалася цілком вільно. Лише правовірні члени комуністичної партії покірно дотримуються мінливих указів партії і створюють, у найкращому випадкові, віршовану хроніку генеральної партійної лінії. Найвидатнішими представниками болгарської поезії до кінця 1-ої світової війни були Пєтко Славейков, Христо Ботев, Райко Жинзифов, Добри Чинтулов, Іван Вазов, Кирил Христов, Пенчо Славейков, Пею Яворов, Теодор Траянов, Димчо Дебелянов, Николай Лілієв, Ґео Мілєв. Протягом періоду між двома світовими війнами розвиток болгарської поезії позначається головно творами таких авторів як Єлисавета Баґряна, Никола Фурнаджієв, Асен Разцвєтніков, Атанас Далчев, Димитер Пантелєєв, Славчо Красінський і Николай Маранґозов.

У кінці цього вільного періоду розвитку болгарської поезії з'являється і Христо Оґнянов з своєю першою збіркою поезій "Південні вітрі" (1938). Збірка знаходить прихильний відгук серед видатних літературних критиків таких як Йордан Бадев, Петко Росен, Асен Мандиков, Александер Філіпов та інші.

Після цього д-р Гурський докладніше зупинився на другій збірці поезій Христа Оґнянова — "Подорож" (1954, Мюнхен, Німеччина). Її видання, відмітив д-р Гурський, збігається часом з "Антологією болгарської поезії" за період 1944—1954 рр. Ця обставина наштовхнула його на думку порівняти "Подорож" з "Антологією...", як два документи одного і того ж десятиліття. У перших трьох-чотирьох віршах перших авторів "Антології...", сказав він, оспівується не болгарська мова, а "руският език, руската реч", і то із штучністю, яка виявляє, звідки йде веління так писати. Перший же вірш у збірці "Подорож" оспівує болгарську мову, і то з природністю, яка відразу переконує, що це плід споконвічного веління болгарського серця. Неболгарський характер "Антології..." виражається і в повній відсутності будьякого глибшого роздумування про вічні джерела всякої великої поезії. В "Антології...", пояснив доповідач, все наперед розрішене партійними догмами, в той час як у збірці "Подорож" нема нічого наперед розрішеного, а все шукається, переживається і перетворюється суворо по-своєму. Перший і останній вірші, надруковані чорним шрифтом, тримають "Подорож" немов би в рамці і дають основний її тон: любов до рідної мови — "болгарської, запашної", — що виключно нею поет надіється жити вічно; і його глибоке пізнання, що всі переживання, стремління і досягнення є ніщо без батьківщини: "О сетно откровение на цял живот: безсмислено є щастие без родина!" Книга Оґнянова — це подорож від явищ зовнішнього світу до глибин духа, у час, коли "кавказькою скалою стала вся земна куля". Не зважаючи на матеріяльну руїну, спричинену війною і комуністичним гнітом, Оґнянов вірить у світле майбутнє болгарського народу і Европи, яка для нього — "все міцніючий дух".

Далі д-р Гурський познайомив слухачів і з болгарською літературною критикою у вільному світі на поезії Христа Оґнянова. Так в оцінці вельми вимогливого критика Асена Мандикова книга Оґнянова "Подорож" є "першим літературним твором останніх 10 років, що легітимує болгарську еміґрацію як носія духовних вар-

остей, які в сьогоднішній Болгарії знищені дощенту". А. Мандиков робить висновок, що збірка поезій "Подорож" — "це вислів вільного духа, підкореного лише одному примусові — внутрішньому примусові своєї природи, яка знаходить у поезії свій найвідповідніший вислів. Перед нами ідеї, думки і почуття повноцінної особистости. Її ідеали не накинені. Її сум іде з глибини серця, що через відчай і страждання шукає виходу і знаходить його у всеобіймаючій любові — до батьківщини, до людини, до цілого Божого світу. Серед мороку нашого часу в книзі Оґнянова сіяє світло, народжене надією в силу правди, красоти і людяности. Цей оптимізм може бути і для нас опорою". На думку літературного критика Лондонської радіостанції БіБіСі, в книзі Христа Оґнянова переливаються непересушні струмені Дебелянова і Разцвєтнікова, Траянова і Пенча Славейкова. Кінцева думка критика БіБіСі з'ясована в словах: "На 250 сторінках своєї збірки Х. Оґнянов виконує і ще один обов'язок — обов'язок перед болгарською літературою. Він виковує перше кільце в розбитому ланцюгові нашої поезії".

Італійський професор д-р Джорджо Нурижані передав по радіо-Рим дві бесіди про творчість Христа Оґнянова; одну 8 січня, а другу 15 березня 1959 р. В його оцінці "Христо Оґнянов — сьогодні найвидатніший болгарський поет на вигнанні". Письменник Любен Дімітров радить кожному інтеліґентному болгаринові придбати збірку поезій "Подорож", якщо не для чогось іншого, то принаймні, щоб побачити, як далеко пішла в розвиткові стилю і вислову болгарська літературна мова.

Для порівняння д-р Гурський привів кілька прикладів найновіших висловлювань болгарських критиків-комуністів у самій Болгарії щодо стану болгарської поезії там. Згідно Христа Радевського, цей стан "незадовільний". "Не відчувається в нашій поезії муки, яку творець зазнає при народженні поетичного слова. Вимучених віршів — скільки хочеш, а гарних поетичних плодів після тяжкого творчого родження мало". Так само і Ґеорґі Цанєв, професор нової болгарської літератури, у своїй статті "Літературна критика після 9 вересня 1944 р." (Септември, ч. 2, лютий 1960 р., стор. 117—191) признає, що за минулі 15 років дуже мало цінних творів змогло пробитися через джунґлі партійности. Не зважаючи на це, він заявляє і тепер, що літературна критика в Болгарії мусить "здійснювати на практиці літературну політику партії. Її художній погляд є органічно зв'язаний з її партійністю" (стор. 191).

Д-р Гурський висловив надію, що в майбутньому більше безпартійних високохудожніх творів зможе пробратись через партійні джунґлі.

Вкінці він по-болгарському звернувся до гостей-болгар і висловив переконання, що болгарський народ, рано чи пізно, позбудеться зовнішньої опіки і внутрішнього гніту, і що настане знову час для вільної творчости болгарських поетів і письменників.

Доповідь д-ра Гурського була винагороджена бурхливими оплесками.

Перед тим як читати свої вірші, з коротким словом виступив поет Христо Оґнянов. Він відмітив, що йому ніяково було б прийняти запрошення, коли б не був переконаний, що в цьому запрошенні виявлена шляхетна українська воля пошанувати болгарський творчий дух, так багато зобов'язаний українському братові. Він підкреслив, що цей вечір набуває особливого значення в світлі двох декад — болгарської культури в Україні, і української культури в Болгарії протягом минулої осени. Українці і болгари, пояснив поет, сердечно вітали відповідні свої досягнення в царині мистецтва, але одночасно багатьма способами вони дали вислів і своїм почуттям спільної боротьби проти їх спільного гнобителя. Тим природнішим і зобов'язанішим є для перебуваючих на свободі болгарів і українців сміло і відкрито працювати для повної перемоги українського і

Watson's

КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ
ФРАНЦУЗЬКОГО
СТИЛЮ
ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ
І ХЛОПЦІВ

Щільно прилягають, прохолодні, вигідні. Гарно виткані в пружки з м'якої бавовни... Плоскі шви... кругом еластичний поясок, подвійна прикривка зпереду, що кріпко піддержує. Джерзі до комплекту

17-W-O

СПИТАЙТЕ ВАШОГО ЛІКАРЯ ЧИ АПТЕКАРЯ
ЧАСНИК ВАМ ДОПОМОЖЕ
Позбавитесь важких болів при
ІНФЛЮЕНЦІЇ чи ПРОСТУДІ

Підтримуйте Вашу силу та здоров'я. Мільйони людей століттями вживають часник, як оздоровлюючий продукт і вірили в його скріплювальну силу. Часник — природній антисептичний засіб, що очищує кров. Багато людей вживає часник та хвалить його вартість у полегшенні артретичних та ревматичних болів. Адамс Ґарлик Перлс включають салісиламід — випробуваний засіб на полегшення болів. Чиста часникова олія екстраґується з цілої часникової цибульки — у сконцентрованій формі. Ви маєте усі користі, які може дати ця сильнодіюча рослина. Адамс Ґарлик Перлс не мають ні запаху ні смаку — капсульки легко заживати. Ще сьогодні купіть коробку у Вашій аптеці і переконайтесь, як вони Вам можуть допомогти. Будете вдоволені, що це зробили.

болгарського творчого духа, при повній свободі в двох країнах — в Україні і в Болгарії, при повній культурній самостійності і при повній державній незалежності.

Христо Огнянов читав свої вірші із збірки "Подорож", а також із невиданих ще збірок "Відображення" і "Сонети". Вкінці він прочитав найновіший свій вірш "Погляд України", ідея якого зародилася ще в часи його знайомства з українськими вигнанцями в Болгарії перед другою світовою війною.

У той час як болгари переживали кожний нюанс настрою, думки, ритму і музичности у віршах Оґнянова, українці могли схоплювати загальну їх ідею і найбільше — насолоджуватися різноманітністю їх ритму і музичністю. Як заключний акорд прозвучав сонет "Слово і поет", у якому автор робить паралель між одкровенням Бога через Слово і виявлення кожного народу в слові поета.

Тривалі оплески були яскравим виявом великого признання поетові Христу Оґнянову.

Після цього Юрій Лавріненко з великим відчуттям прочитав вірш Оґнянова "Рідна мова" в українському перекладі Яра Славутича.

При створеному піднесеному настрої взяв слово і присутній на залі колишній болгарський дипломат, а тепер редактор журналу "Американ-булґаріан ревю" Никола Балабанов. Він указав на природність, щирість і здоровість зв'язків між українцями і болгарами і висловив надію, що ця прекрасна маніфестація між двома братніми народами буде початком ще ближчих взаємин і розумінь.

Закриваючи вечір болгарської літератури і українсько-болгарської дружби, проф. Костюк побажав частіших таких зустрічей у майбутньому.

Ціла урочистість була записана на магнетофонній стрічці представниками радіо "Вільна Европа" та "Визволення" для передачі в Болгарію і Україну.

Після офіційної частини болгари і українці перейшли до сусідньої залі на дружні розмови. Тут відбулося і взаємне знайомство, що його з дотепними зауваженнями про кожного присутнього виконали голова "Слова" Костюк і поет Христо Оґнянов. Кожний говорив своєю рідною мовою, при чому на практиці підтвердилися слова болгарського письменника Тодора Влайкова, пригадані Христом Оґнянoвим, що українська мова є ближча до болгарської, ніж російська.

Христо ОҐНЯНОВ

РІДНА МОВА

(З книги "Мандри")

Нехай дорогами без міри
Мене долає самота, —
Багаття полум'я і віри
В душі вітально розквіта.

Багаття духу і надії —
Це ти, болгарська "родна реч",
Мене окрилюєш і гріеш,
Для мене ти — і щит, і меч!

Без тебе — шлях лише в могилу;
З тобою — оживаю вщерть,
Бо ти даєш могутню силу,
Сильнішу за життя і смерть.

З тобою — воскресаю знову,
В світах не відаючи мук,
О запашна болгарська мово,
Мій заповітний клич і звук!

З болгарської — Яр СЛАВУТИЧ

ІВАН ПАТОРЖИНСЬКИЙ

(1896—1960)

22 лютого 1960 року після тривалої, тяжкої хвороби на 64 році життя помер видатний представник української оперної сцени і громадський діяч, талановитий син українського народу, народний артист Союзу СРСР і народний артист Української РСР, професор Іван Сергійович ПАТОРЖИНСЬКИЙ.

І. С. Паторжинський народився 5 березня 1896 року в селі Свистунове, Олександрівського повіту, Катеринославської губернії (нині Дніпропетровська область).

Своє дитинство визначний оперовий співак провів на Катеринославщині, біля Ненаситецького порога, серед покоління старих лоцманів, нащадків запорожців. Потім жив у Донбасі і вчився в бурсі в Бахмуті. Шестиріччим хлопцем уже співав у церковному хорі. Після бурси пішов до духовної семінарії.

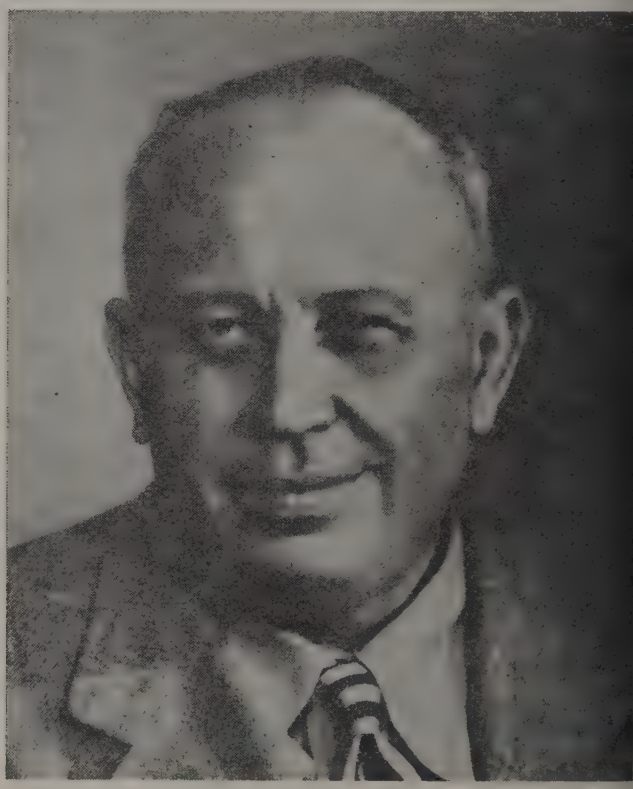

Іван Сергійович вибрав шлях мистецтва. У юнака відкрився чудовий бас. Його вокальні дані помітила викладачка співу у Катеринославі, проф. З. Малютіна й запропонувала йому вчитися співу. Проте ще кілька років довелося працювати народнім учителем у Донбасі.

У 1921 році він повернувся до Катеринославської консерваторії, а наступного (1922 р.), закінчивши курс у проф. Малютіної, вступив на шлях мистецтва, працюючи з самодіяльним хором ім. Лисенка в Катеринославі. У 1925 році вступив за конкурсом до першого Українського оперового театру в Харкові, де й почав оперову кар'єру. У 1935 р. став солістом Київської опери. В ос-

танні роки життя працював професором співу в Київській Консерваторії.

В українському репертуарі його кращими партіями були: Карась ("Запорожець за Дунаєм"), Виборний ("Наталка Полтавка"), Тарас Бульба, Трохим ("Наймичка"), Валько ("Молода гвардія" Мейтуса) та інші. У світовому репертуарі: Мефістофель ("Фавст"), Дон Базиліо ("Севільський цирульник"), Кончак ("Князь Ігор"), Мірошник ("Русалка") та інші.

Відомий Покійний і з величезної концертової діяльности. Свою творчу і педагогічну діяльність Іван Сергійович завжди поєднував з великою громадською роботою. Він був засновником і на протязі 10 років беззмінним головою Президії Українського театрального товариства. У 1947 р. відвідав Канаду. Гастролював також у Румунії, Болгарії, Польщі та Югославії.

Іван Сергійович Паторжинський був дуже любленим співаком — його знали й любили українці по цілому світі. Його великій популярности серед народу дуже сприяв факт, що Покійний був не тільки прекрасним співаком, а ще й першорядним артистом.

Вічна Йому пам'ять!

Редакція.

---

† ОЛЕКСІЙ ФЕДОСІЄВИЧ САЦЮК

Ділимося з нашими читачами сумною вісткою, що 3 квітня ц. р. в Чікаґо помер наш співробітник Олексій Федосієвич Сацюк. Смерть настала несподівано (в наслідок операції).

Покійний народився 18 жовтня 1909 року на Волині у свідомій і досить заможній українській селянській родині. Про свідомість і заможність батьків Покійного свідчить факт, що його батько на власний кошт збудував у себе на подвір'ї "Просвіту" і закупив бібліотеку для неї.

Гімназію О. Сацюк закінчив у Дубні, а вищу освіту (юридичний факультет із званням "магістер прав") здобув у Львові. Адвокатську практику відбув у Володимирі Волинському, а власну адвокатську контору мав у Дубні.

По приході російських "визволителів" викладав у середній школі українську мову та літературу, яку добре знав і над якою завжди працював.

При відході росіян із України в 1944 році вперше Олексієві Сацюкові заглянула смерть у вічі в Дубенській тюрмі, у якій більшовики розстрілювали всіх в'язнів. Та випадково Олексій Федосієвич уникнув цієї долі. У скорому часі йому довелось мандрувати на еміґрацію. Еміґраційний шлях його проходив через Австрію (Ґрац, Зальцбурґ), Буенос Айрес і закінчився в Чікаґо.

Літературну творчість О. Сацюк розпочав ще за студентських часів, коли почав друкувати свої нариси й оповідання в різних часописах. У друкованій спадщині залишив збірку оповідань "Колоски", повість "Смертоносці", "Злат Жолудь", "Скрипка на камені", а також переклад роману аргентинського письменника Р. Ґуеральдеса "Дон Сегундо-Сомбра" та багато оповідань нарисів і статтей у різних періодичних виданнях.

Співпрацю в "Нових Днях" Олексій Сацюк розпочав ще в Австрії, хоч останніми роками його твори на сторінках нашого журналу появлялись досить рідко. Між іншим, його оповідання "Корній Добрина" на конкурсі "Нових Днів" (Зальцбурґ, Австрія, 1946) було відзначено другою нагородою.

Олексій Сацюк крім чисто літературної праці не уникав і літературно-громадської: в Австрії був секретарем Спілки Науковців, Літераторів і Мистців. Приїхавши в Аргентину, він був ініціятором і правним оформлювачем такої ж спілки в Буенос Айресі, весь час належав до її управи, а один час був навіть її головою.

Завжди був бадьорий, не хворував, був життєрадісний, витривалий. Мусів піддатися операції жовчного каміння, у наслідок якої і наступила несподівана смерть, яка й перервала його улюблену літературну працю.

З недрукованих творів залишив велику повість (350 сторінок), яку, здається, видасть видавництво Миколи Денисюка в Чікаґо, з яким останніми роками найбільше співпрацював покійний письменник.

Осиротив дружину Марію та двох синів і доньку.

Родині покійного Олексія Сацюка висловлюємо найщиріші співчуття від редакції і всіх наших співробітників та читачів.

Вічна йому пам'ять!

---

† МАРІЯ ЄВГЕНІВНА МАЛИШ-ФЕДОРЕЦЬ

Ділимося з нашими читачами сумною вісткою, що в Мельбурні, Австралія, 5 квітня ц. р. померла відома українська акторка Марія Євгенівна Малиш-Федорець, колишня довголітня співробітниця корифеїв українського театру (зокрема М. К. Садовського) та яка співпрацювала також з такими визначними українськими акторами, як С. Паньківський, Ф. Левицький та інші.

Чоловікові Покійної та її друзям найщиріше співчуття від редакції, співробітників та наших читачів.

Вічна їй пам'ять!

УВАГА! **УВАГА!**

Уже є в продажу річники "Соняшника" не тільки за 1956—1957 рр., а й **за роки 1958—1959,** оправлені також в одну книжку, яка коштує лише 6.50 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

"Інтереси України й інтереси Росії пішли різними шляхами; різними шляхами розійшлися інтереси і еміграцій цих країн".

Симон Петлюра
("Тризуб", ч. 4.)

"Логіка розвитку національного руху на Україні веде до повторення військових подій 1918—1920 рр. Ми хотіли б, щоб неминучість їх була засвоєна колами громадянства, як і той факт, що цей конфлікт матиме місце незалежно від форми влади в Росії. Всі вони для нас мають однакову вагу, бо однаково не миряться з існуванням державної незалежности України і однаково будуть боротися проти неї і з нею, як політичними, так і мілітарними засобами. Між царською Росією і сучасною комуністичною для нас немає різниці, бо обидві вони уявлюють собою тільки різні форми московської деспотії та мілітаризму. Ідеал державности української не може бути втиснутий у вузькі межі федерації, конфедерації, тим більше автономії, ні з Росією, ні з ким би то не було".

Симон Петлюра
("Тризуб", ч. 1.)

ЦІКАВІШІ ВЕЧОРІ "КОЗУБА"

Серед інших п'ятниць "Козуба" відбулись кілька, вартих більшої уваги. З них в першу чергу треба відначити вечір-концерт учнів Антоніни Піддубної, у якому взяли участь Марія Луцька, ("Соловейко" Кропивницького й Заремби та арія з опери "Деніс Кікі" Пуччині), Наталія Баумш (арія Джільди із опери "Ріголетто" та романс Ромберґа), Валя Забажан ("Сирітка" Лопатинського та арія Одарки із опери "Купало" Вахнянина), Ігор Хабурський ("Тихесенький вечір" Степового та "Як почуєш вночі"), а також два італійці — Тоні Галаті та Домініко Монардо, які проспівали по два італійських твори.

Вечір був дуже приємний, публіки було більше, ніж звичайно. Несподіванкою був виступ І. Хабурського, який виявляє повне безсилля як актор, але на цьому вечорі виявив приємний теноровий голос і навіть музикальність. Нам дається, що йому справді варто вчитись співати.

Дуже тепло прийняла публіка і решту виконавців, зокрема М. Луцьку. Валя Забажан — дуже цікава і надійна молода вокалістка. Н. Баумш виконанням арії із "Ріголетто" здобула чи не найбільший успіх.

Відбувся також вечір, присвячений пам'яті артиста І. Паторжинського. Із спогадами про визначного співака й артиста виступив голова "Козубу" М. Голинський, який колись співав з Паторжинським в оперових театрах України.

Присутні також вислухали чимало пісень та арій у виконанні Ів. Паторжинського (у грамзаписі). Оглянено також чимало фот, які артист М. Голинський вивіз з України.

22 квітня в "Козубі" відбулась доповідь інж. А. Шумовського "Український Петербург перед першою світовою війною". Доповідач, який тоді вчився в одному з вузів Петербургу, подав кілька дуже цікавих і зовсім невідомих фактів з життя української колонії в столиці Російської імперії в тих давніх часах.

Проф. В. Іванис зробив кілька не менш цікавих доповнень і уточнень.

КОРЕКТОРСЬКИЙ НЕДОГЛЯД

У квітневому числі у рецензії на виступ "Розваги" серед численних недоглядів є один дуже поганий: стор. 22, 2-га шпальта, 4-ий рядок згори замість "без покриття", має бути "без розкриття"... **Ред.**

"Українські мечі перекуються на рала тільки тоді, коли гасло незалежна держава українська — перетвориться в дійсність і забезпечить отому ралові можливість зужитковувати рідну плодючу землю з її незчисленними багатствами не для потреб третього чи якого іншого інтернаціоналу, а для устаткування і зміцнення власного державного добра і збагачення рідного народу. Отже: не забуваймо про меч; учімся міцніше тримати його в руках". **Симон Петлюра**

("Пам'яті поляглих за державність", "Тризуб",

РОЗШУКИ

Гейка Миколу з дружиною Галею та сином Миколою розшукують їх куми Жиділаєви Михайло та Настя.

Хто б знав їх адресу (чи вони самі) — просимо повідомити на адресу:
P. Sirenko, 960 12-th Ave. Lashine, Que. Canada.

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати повне вдоволення та ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO

FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

Телефонуйте:

Удень: EM 6-6539, Уночі: RO 6-8446 або EM 6-6539

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

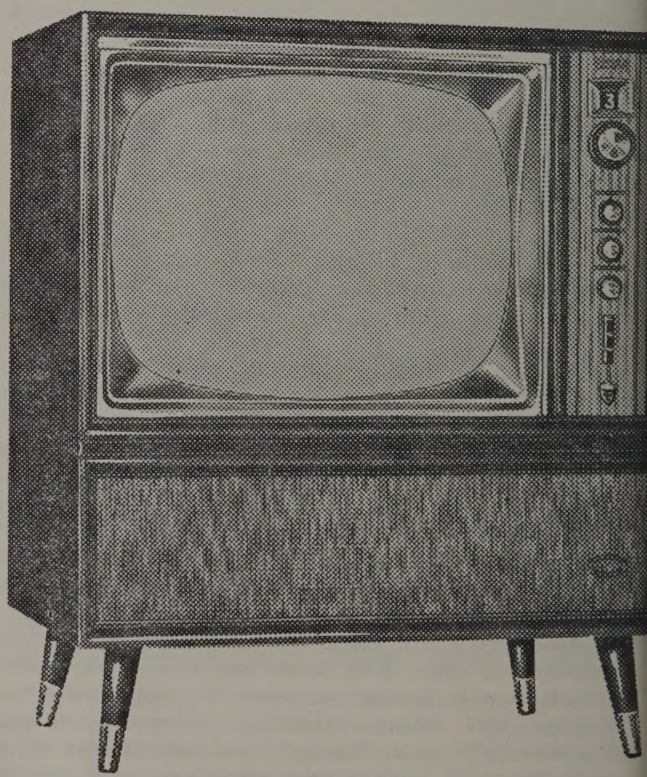

ROGERS MAJESTIC

Великий вибір хатніх і конторських меблів.
Електричні прилади та інше.
Читачам "Нових Днів" — спеціяльна увага і знижка.
BURLACOFF'S FURNITURE
619 Queen St. W.
Toronto, Canada.
Tel. EM 8-6812

ХАЙ ЦЕ БУДЕ ВАШЕ НАЙКРАЩЕ ЛІТО

Справді жийте. Втішайтеся приємністю відвідувати місця, де можете робити все, що до вподоби. Це так легко в Онтаріо. Починайте ваше досі найкраще літо, висилаючи оцей купон.

БЕЗПЛАТНО!
ЛІТЕРАТУРА ПОДОРОЖУВАННЯ ПО ОНТАРІО
— покаже вам, куди їхати, де перебувати по цінах, які вам відповідають.
(виповнити по-англійському)
Вишліть до: Ontario Travel, 865 Parliament Buildings, Toronto, Ontario.
Прізвище .....
Адреса .....
Пошта ..... Провінція .....
ПІЗНАЙТЕ КРАЩЕ ОНТАРІО!

ВІДКРИВАЙТЕ **ONTARIO**

Ontario Department of Travel and Publicity,
Hon. Bryan L. Cathcart, Minister.

ДО ЧИТАЧІВ В АВСТРАЛІЇ

Висилаючи гроші, завжди повідомляйте, від кого вислані гроші і **ОБОВ'ЯЗКОВО** повідомте номер поштового переказу (квитанції, яку Вам видає пошта).

Одного прізвища мало, бо пошта так перекручує прізвища, що часто нема змоги відгадати його. Часто на переказі є тільки ім'я, без прізвища.

ДО ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧІВ:

Вчасно відновдайте передплату, не чекаючи на нагадування.

Пишучи листа обов'язково ставте число Вашого поштового відділу (зони).

внутрішний шар обернений так, що Ваша стопа дотикає м'якої сторони тканини! єдині у світі зскарпетки щодо здоров'я та вигоди одобрила Красва Рада Здоров'я Ніг.

Penmans

ПАТЕНТОВАНІ

Вальтер Слезак у ролі свинячого фармера Жупана "Циганський барон", музика Штрауса.

Тереза Стратас, сопрано, яка виконує ролю Інез у "Трубадурі" і Анніни в "Травіяті".

Єлизабет Зідерштрем — Маргаріта в опері "Фауст".

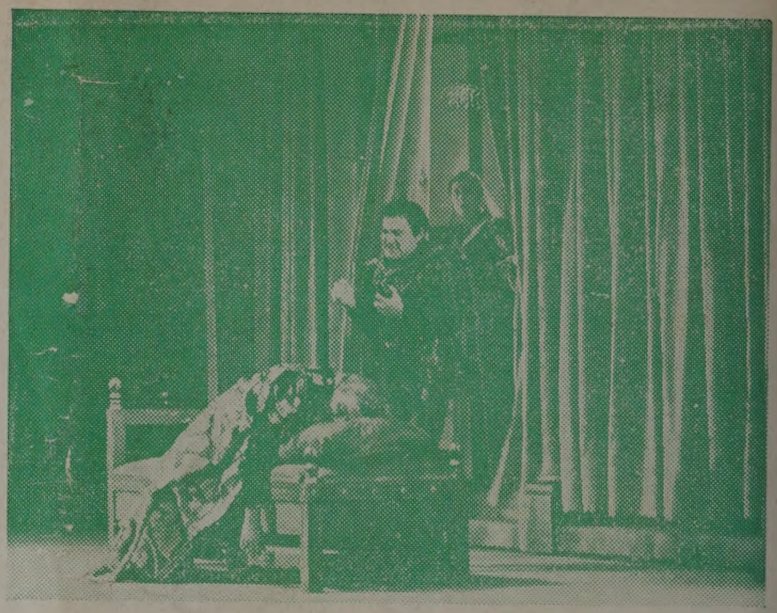

"Симон Боканегра", муз. Верді, 2-га дія.
Анфельмо Кольцані (Симон). Ріхард Такер (Адорно).
Мері Куртіс-Верна (Амелія).

ГОСТИННІ ВИСТУПИ

НЬЮ-ЙОРКСЬКОЇ МЕТРОПОЛІТЕН ОПЕРИ

В ТОРОНТІ.

Тільки шість вистав у цьому році, які спонзорує Ротари Клаб:

Понеділок 30 травня — "ТРУБАДУР"
Вівторок 31 травня — "ЦИГАНСЬКИЙ БАРОН"
Середа 1 червня — "АНДРЕ ШЕНЬЄ"
Четвер 2 червня — "ФАУСТ"
П'ятниця 3 червня — "СИМОН БОКАНЕҐРА"
Субота 4 червня — "ТРАВІЯТА".

Усі вистави відбудуться в залі "Мейпел Ліф Ґарден".

Початок вистав: 8 година вечора.

Вчасно купіть квитки, не втратьте нагоди послухати найкращі світові опери у найкращому виконанні!

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Симон Петлюра з українською армією в Києві.
Малюнок Юрія Матушевського.